

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

**Ekologické zemědělství a produkce biopotravin
V České republice**

Veronika Baďurová

© 2019 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Veronika Baďurová

Podnikání a administrativa

Název práce

Ekologické zemědělství a produkce biopotravin v České republice

Název anglicky

Ecological agriculture and subsistence bioproductions in the Czech Republic

---

Cíle práce

Cílem bakalářské práce je zhodnotit vývoj ekologického zemědělství a produkce biopotravin na území České republiky. Dílčím cílem je komparovat ekologické a konvenční zemědělství. V teoretické části budou vymezeny pojmy spjaté s biopotravinami, zemědělskou produkcí, ekologickým zemědělstvím, konvenčním zemědělstvím a ekologickými farmami. V praktické části bude analyzován vývoj sekundárních dat a taktéž bude analyzována vybraná ekologická farma a její rostlinná a zemědělská produkce.

Metodika

V teoretické části bude využito studium odborné literatury a příslušné legislativy a taktéž metoda deskripce. V praktické části bude využita metoda empirické analýzy sekundárních dat, metoda komparace a metoda pozorování. Sekundární data budou získána z Českého statistického úřadu, Ministerstva zemědělství a příslušné ekologické farmy.

Doporučený rozsah práce

30-40 stran

Klíčová slova

Ekologické zemědělství, biopotraviny, ekologické farmy, konvenční zemědělství, produkce, bezpečnost potravin, Česká republika

---

Doporučené zdroje informací

- ČESKO. MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ, – PRO-BIO SVAZ EKOLOGICKÝCH ZEMĚDĚLCŮ, – MITÁČEK, T. – EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ A ZPRACOVÁNÍ BIOPOTRAVIN (PROJEKT). *Pěstování léčivých a kořeninových rostlin v ekologickém zemědělství*. Olomouc: Bioinstitut, 2010. ISBN 978-80-87371-05-3.
- EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ 2007 (PRAHA, ČESKO), – ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ SPOLEČNOST (ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE), – ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE. *Ekologické zemědělství 2007 = Organic farming 2007 : Praha Suchdol, 6.-7.2.2007 : sborník z konference*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, 2007. ISBN 978-80-213-1611-9.
- KOVÁŘOVÁ, K. – ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE. KATEDRA OBCHODU A FINANČÍ, – ČERVENKA, J. *Biopotraviny*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2005. ISBN 80-213-1404-4.
- PRUGAR, J. – MOUDRÝ, J. *Biopotraviny : hodnocení kvality, zpracování a marketing*. Praha: Ústav zemědělských a potravinářských informací, 2002. ISBN 80-7271-111-3.
- ŠARAPATKA, B. – URBAN, J. *Ekologické zemědělství v praxi*. Šumperk: PRO-BIO, 2006. ISBN 978-80-903583-0-0.

Předběžný termín obhajoby

2018/19 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Erika Urbánková, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 12. 11. 2018

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 21. 11. 2018

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 11. 03. 2019

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Ekologické zemědělství a produkce biopotravin v České republice" jsem vypracoval(a) samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 13.3.2019

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Erice Urbánkové, PhD., vedoucí své bakalářské práce, za důkladné dohlížení, pomoc a odborné rady, díky nimž jsem mohla práci vypracovat. Dále děkuji své rodině a svým blízkým za trpělivost při vypracování práce.

Ekologické zemědělství a produkce biopotravin v České republice

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá tématem ekologického zemědělství a produkcí biopotravin v České republice. Práce je rozdělena na dvě části: teoretickou a praktickou. První část popisuje charakteristiky ekologického zemědělství, chov zvířat a pěstování rostlin v ekologickém zemědělství, základní pojmy spjaté s ekologickým zemědělstvím, legislativu používanou v České republice a také se zde porovnává ekologické zemědělství s konvenčním zemědělstvím. Dále je v teoretické části rozebráno ekologické zemědělství v České republice a podstatně velká část je věnována biopotravinám. Zde je popsáno značení biopotravin, zpracování a výroba biopotravin, místa prodeje, ale také například vliv biopotravin na lidské zdraví. V praktické části je analyzován vývoj ekologického zemědělství v České republice: vývoj počtu ekofarek v krajích, podíl zemědělské půdy v režimu ekologického zemědělství a celkový vývoj půdního fondu v České republice. Dále je v praktické části proveden vlastní výzkum pomocí dotazníkového šetření. Respondenti v dotazníkovém šetření odpovídali celkem na 16 otázek, které se týkaly nakupování biopotravin v České republice. Data získaná z anonymního dotazníkového šetření byla následně statisticky analyzována. Samotný závěr práce se věnuje vyhodnocení dat z dotazníkového šetření pomocí grafů. Na základě rozboru odpovědí z dotazníkového šetření je patrné, že v České republice se zvyšuje zájem o biopotraviny a jejich spotřeba neustále roste, avšak stále je spousta lidí, kteří o biopotraviny nemají zájem, hlavně kvůli jejich dosavadní vyšší ceně oproti potravinám běžným, která je spojena s většími náklady ekologických zemědělců.

Klíčová slova: ekologické zemědělství, konvenční zemědělství, biopotraviny, produkce, bezpečnost potravin, ekologické farmy, Česká republika

Ecological agriculture and subsistence bioproductions in the Czech Republic

Abstract

The goal of this thesis is to describe ecological agriculture and production of organic food in Czech Republic. Thesis is divided between theoretic and practical part. First part describes what is characteristic for ecologic agriculture, livestock farming, plants growing and basic concept used in ecological agriculture, legislation in Czech Republic and also compares ecological to conventional agriculture. Apart from ecological agriculture in Czech republic there is significant part in theoretical half dedicated to organic food with description of marking organic food, places for its distribution, processing and production and impact of organic food on human health. In practical part you will learn more about history and development of ecological agriculture in Czech Republic. Development of organic farms in different parts of Republic, the share of agriculture land used for organic production and history of agriculture land in Czech Republic. In second part you will also find my own research. Survey respondents were asked to answer 16 questions about organic food market and their behaviour on given market. Data from research were analyzed and conclusion of this thesis is dedicated to evaluation of research accompanied with graphical analysis. Based on outcomes from research it's evident that interest in organic food in Czech republic is growing, however there are still lots of people without any deeper interest in this market mainly because of lack of knowledge about given topic and also because of higher prices compared to usual food, which is given by higher costs of organic farmers.

Keywords: organic farming, conventional farming, organic food, productions, food safety, organic farms, Czech Republic

Obsah

1 Úvod.....	13
2 Cíl práce a metodika	14
2.1 Cíl práce	14
2.2 Metodika	14
3 Teoretická východiska	18
3.1 Ekologické zemědělství	18
3.2 Rozdíl mezi ekologickým a konvenčním zemědělstvím.....	19
3.2.1 Konvenční zemědělství.....	19
3.2.2 Ekologické zemědělství	21
3.3 Cíle ekologického zemědělství	24
3.4 Firma v ekologickém zemědělství	24
3.4.1 Registrace farmy do systému ekologického zemědělství	24
3.4.2 Postupy ekologické farmy	25
3.4.3 Konverze v ekologickém zemědělství	25
3.5 Legislativa a právní úprava v ČR.....	27
3.6 Zvířata v ekologických chovech	29
3.7 Ekologické pěstování rostlin	31
3.8 Ekologické zemědělství v ČR	33
3.9 Biopotraviny v ČR	37
3.9.1 Produkce biopotravin	37
3.9.2 Zpracování a výroba biopotravin	38
3.9.3 Kontrola biopotravin.....	38
3.9.4 Značení biopotravin	40
3.9.5 Značení biopotravin v ČR.....	40
3.9.6 Značení biopotravin v EU.....	41
3.9.7 Odbyt v ČR	42
3.9.8 Způsob prodeje	42
3.9.9 Kvalita biopotravin a vliv na lidské zdraví.....	43
4 Vlastní práce	45
4.1 Vývoj ekologického zemědělství v ČR.....	45
4.1.1 Vývoj struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství v ČR	45
4.1.2 Vývoj celkové výměry půdy a počtu ekofarek v EZ	46
4.1.3 Ekofarmy z pohledu regionálního rozmístění.....	47
4.1.4 Zpracování bioproduktů na ekofarmách	49
4.1.5 Vývoj počtu registrovaných výrobců biopotravin v ČR.....	50
4.1.6 Velikost trhu s biopotravinami v ČR	50

4.1.7	Vyplacené finanční prostředky na EZ v ČR	51
4.2	Dotazníkové šetření	53
4.2.1	První část dotazníku	54
4.2.2	Druhá část dotazníku.....	57
4.2.3	Třetí část dotazníku	58
5	Výsledky a diskuse	65
5.1	Návrhy a doporučení	66
6	Závěr.....	67
7	Seznam použitých zdrojů.....	69
8	Přílohy	74

Seznam obrázků

Obrázek 1	Logo mezinárodní federace IFOAM.....	21
Obrázek 2	Logo svazu PRO-BIO	34
Obrázek 3	Logo kontrolní organizace ekologického zemědělství.....	35
Obrázek 4	Osvědčení o akreditaci	40
Obrázek 5	Označení bioproduktů v ČR (barevné a černobílé provedení).....	41
Obrázek 6	Logo Evropského společenství (barevné a černobílé provedení)	42

Seznam tabulek

Tabulka 1	Srovnání struktury půdního fondu v EZ v ČR ve vybraných letech (%), k 31.12. daného roku.....	45
Tabulka 2	Počet ekofarem a výměra celkové plochy v EZ v krajích ČR v roce 2017, k 31.12. daného roku.....	48
Tabulka 3	Počet a zaměření faremních zpracovatelů biopotravin v letech 2015-2017, k 31.12. daného roku.....	49
Tabulka 4	Vývoj trhu biopotravin v ČR v letech 2009-2016, v mld. Kč, k 31.12. daného roku	51
Tabulka 5	Pohlaví respondentů	75
Tabulka 6	Věk respondentů	75
Tabulka 7	Bydliště respondentů podle počtu obyvatel.....	75

Tabulka 8	Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů	76
Tabulka 9	Zájem respondentů s vysokoškolským vzděláním o biopotraviny.....	76
Tabulka 10	Nákup biopotravin.....	76
Tabulka 11	Důvod nekupování biopotravin.....	77
Tabulka 12	Četnost nákupu biopotravin.....	77
Tabulka 13	Místo nákupu biopotravin	77
Tabulka 14	Účast na farmářských trzích.....	78
Tabulka 15	Důvod nákupu biopotravin.....	78
Tabulka 16	Zdroj informací o biopotravinách.....	78
Tabulka 17	Které biopotraviny respondenti nejvíce kupují	79
Tabulka 18	Nejčastěji kupovaná biopotravina na farmářských trzích	79
Tabulka 19	Informovanost respondentů o značení biopotravin	79
Tabulka 20	Nejčastější země původu biopotravin.....	80

Seznam grafů

Graf 1	Vývoj celkové výměry půdy a počtu farem v ekologickém zemědělství a podílu na celkovém zemědělském fondu v letech 1990-2015, k 31.12. daného roku	46
Graf 2	Vývoj počtu registrovaných výrobců a faremních výrobců biopotravin v ČR.....	50
Graf 3	Vývoj dotací v ekologickém zemědělství v ČR v letech 1998-2016, v mil. Kč ...	52
Graf 4	Pohlaví respondentů.....	54
Graf 5	Věk respondentů	55
Graf 6	Bydliště respondentů podle počtu obyvatel.....	55
Graf 7	Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů	56
Graf 8	Zájem respondentů s vysokoškolským vzděláním o biopotraviny.....	57
Graf 9	Nákup biopotravin	57
Graf 10	Důvod nekupování biopotravin	58
Graf 11	Četnost nákupu biopotravin.....	59
Graf 12	Místo nákupu biopotravin.....	59
Graf 13	Účast na farmářských trzích	60
Graf 14	Důvod nákupu biopotravin	61
Graf 15	Zdroj informací o biopotravinách.....	61
Graf 16	Které biopotraviny respondenti nejvíce kupují	62

Graf 17	Nejčastěji kupovaná biopotravina na farmářských trzích.....	63
Graf 18	Informovanost respondentů o značení biopotravin.....	63

Seznam použitých zkratk

AEKO	Agroenvironmentálně-klimatické opatření
EHS	Evropské hospodářské společenství
ES	Evropské společenství
EZ	Ekologické zemědělství
FAWC	Výbor pro dobré životní podmínky zvířat
GMO	Geneticky modifikované organismy
IFOAM	Mezinárodní federace organického zemědělství
KEZ	Kontrola ekologického zemědělství
MZe	Ministerstvo zemědělství
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
ÚKZÚZ	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
ZPF	Zemědělský půdní fond

1 Úvod

V bakalářské práci se píše o zajímavém a v dnešní době velmi populárním tématu ekologického zemědělství a biopotravinách, které se stávají stále oblíbenějšími u spotřebitelů v České republice. I když nejsme největšími producenty biopotravin, ani nemáme nejvíce ekofare, ekologické myšlení a zdravý životní styl u nás stále roste na popularitě. Lidé v dnešní době chtějí žít zdravěji, zajímají se o zdravý životní styl a kupují si více biopotravin, než tomu bylo dříve. Oproti dřívějšímu si mnohem častěji kupující raději připlatí za kvalitu než kvantitu. O tom, že s biopotravinami se setkáváme mnohem více svědčí i to, že si je už nemusíme kupovat pouze na farmářských trzích u biofarmářů, ale existují i specializované obchody a prodejny, kde biopotraviny snadno seženeme. Navíc veliké zastoupení biopotravin dnes vidíme i ve velkých supermarketech, kde mají přímo specializované sektory na zdravou výživu společně s výrobky v „bio“ kvalitě.

Trvale udržitelné zemědělství nevzniklo jen kvůli ochraně životního prostředí, ale také se snaží životní prostředí neznečišťovat, nepoužívat pesticidy ani žádná umělá hnojiva a nezneužívat přírodní zdroje, ale naopak je udržovat, což je pro budoucnost zemědělství velmi důležité. Ekologické zemědělství se vyznačuje harmonickým vztahem rostlin i zvířat v přírodě a udržením úrodnosti půdy. Dalším důležitým faktorem je, že se stále klade větší důraz na ochranu lidského zdraví, což souvisí s výrobou biopotravin. Spotřebitelé se více zajímají o to, co si kupují, často vyhledávají produkty v bio kvalitě a snaží se dodržovat zdravé stravování spolu s celkovým zdravým životním stylem.

Kvalitu biopotravin ovlivňují hlavně biofarmáři, kteří biopotraviny vyrábějí a dodávají na trh. Biopotravina nám zaručuje vysokou kvalitu potravin vyrobené kvalifikovanými zemědělci nebo farmáři v souladu s přírodou a bez využití jakýchkoliv přídavných látek, barviv nebo pesticidů, které se v ekologickém zemědělství nesmí používat. Biofarem v České republice stále přibývá. Dotazníkové šetření, které je v poslední části bakalářské práce, se zabývá otázkou nakupování biopotravin a s ní spojenou problematikou. Dotazovaní odpovídali například na otázky, které se týkaly míst prodeje biopotravin, četnosti nákupu biopotravin nebo kde spotřebitelé biopotraviny kupují a proč kupují produkty z ekologického zemědělství. Zajímavé bylo sledovat odpovědi dotazovaných a následné výsledky.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je zhodnotit vývoj ekologického zemědělství a produkci biopotravin na území České republiky. Dílčím cílem je komparovat ekologické a konvenční zemědělství a zjistit vývoj postoje spotřebitelů k biopotravinám. V teoretické části je cílem objasnit pojmy spjaté s biopotravinami, zemědělskou produkcí, ekologickým zemědělstvím, konvenčním zemědělstvím a ekologickými farmami. Cílem praktické části bakalářské práce je analyzovat vývoj sekundárních dat a taktéž zpracovat odpovědi z dotazníkového šetření, které se týká nakupování biopotravin a problematiky s tím související.

2.2 Metodika

V teoretické části je využito studium odborné literatury a příslušné legislativy a taktéž metoda deskripce. Dále jsou v teoretické části vymezeny pojmy spjaté s biopotravinami, zemědělskou produkcí, ekologickým zemědělstvím, konvenčním zemědělstvím a ekologickými farmami.

V praktické části je využita metoda empirické analýzy sekundárních dat, metoda komparace a metoda pozorování. Sekundární data jsou získána z Českého statistického úřadu a Ministerstva zemědělství. Je zde také použita metoda dotazníkového šetření, která se zabývá nakupováním biopotravin v České republice a problematikou s tím související.

Bylo využito srovnání zkoumaných dat v různých časových obdobích. Vývoj ekologického zemědělství v České republice byl zkoumán pomocí grafů a tabulek s výchozí hodnotou a poté porovnáno s hodnotami následujícími.

Výpočet bazického indexu

- Za hodnotu v prvním období položíme 100 %, neboli 1
- Hodnotu v dalším období počítáme podle vztahu:

$$x = \frac{\text{hodnota v období, kde se nacházíme}}{\text{hodnota v prvním období}} * 100 \% \quad (1)$$

(Drobník, 2011)

Bazické indexy byly použity pro změny v procentech ekonomických nebo statistických ukazatelů mezi jednotlivými roky. Porovnával se první rok s roky následujícími a pozorovala se nejnižší a nevyšší hodnota v pozorovaných letech.

Výpočet řetězového indexu

- Hodnotu v prvním uvedeném období nedefinujeme
- Hodnotu v dalším období počítáme podle vztahu:

$$x = \frac{\text{hodnota v období, kde se nacházíme}}{\text{hodnota v předchozím období}} * 100 \% \quad (2)$$

(Drobník, 2011)

Pomocí řetězových indexů se u vývoje zemědělství v České republice porovnávaly změny v procentech stejnorodých veličin v jednotlivých letech, o kolik se změnila veličina v následujícím roce oproti roku předchozímu a v jakých letech byla procentuální změna nejvyšší, a naopak nejnižší.

Výpočet tempa přírůstku

- Hodnotu v prvním uvedeném období nedefinujeme
- Hodnotu v dalším období počítáme podle vztahu:

Tempa přírůstku lze vypočítat třemi způsoby:

$$x = \frac{\text{hodnota v období kde se nacházíme} - \text{hodnota v předchozím období}}{\text{hodnota v předchozím období}} * 100 \% \quad (3)$$

$$\text{tempa přírůstku v \%} = \text{index řetězový v \%} - 100 \% \quad (4)$$

$$\text{tempa přírůstku} = \text{index řetězový} - 1 \quad (5)$$

(Drobník, 2011)

Dále byla v praktické části pozorována tempa přírůstku v procentech, o kolik se změnila veličina v následujícím roce oproti základnímu období.

Dotazníkové šetření

Základní výzkumnou metodou této bakalářské práce bylo dotazníkové šetření. Respondenti byli dotazováni pomocí internetového dotazníkového šetření a odpovídali na otázky, které se týkaly nakupování biopotravin v České republice. Otázky byly zaměřeny na problematiku, kterou se zabývá teoretická část práce.

Metoda dotazování představovala jeden z hlavních cílů této práce a byla zvolena díky shromáždění velkého množství dat za relativně krátkou dobu. Volbou vhodně formulovaných výstižných otázek bylo zjišťováno, zda respondenti kupují biopotraviny, jestli se o biopotraviny zajímají, kde biopotraviny kupují, jak často nakupují biopotraviny a například i místa, kde jsou zvyklí biopotraviny kupovat nejvíce. Dotazníkové šetření bylo uskutečněno v únoru 2019 formou online dotazníku na webových stránkách Survio. Na dotazník odpovídali respondenti z celé České republiky.

Anonymní dotazník (Příloha B) se skládal z 16 otázek, z toho 11 otázek uzavřených a 5 polouzavřených s možností odpovědi „jiné“. U všech otázek mohla být zvolena pouze jedna odpověď. Dále byly odpovědi rozděleny na 6 povinných a 10 nepovinných otázek. U dvou otázek byla možná odpověď „nevím“ a „neznám“, tyto odpovědi byly poskytnuty proto, aby se výsledky nezkreslovaly a respondenti odpovídali pravdivě.

Výzkumná metoda byla rozdělena na tři části. **První část** obsahovala 4 identifikační otázky a sloužila k základnímu rozřazení respondentů dle charakteristik. **Druhá část** obsahovala otázku, která rozdělila respondenty na ty, kteří kupují biopotraviny a na ty, kteří je naopak nekupují vůbec. Pro ty, kteří odpověděli, že biopotraviny vůbec nekupují, následovala otázka, „proč nekupujete biopotraviny“ a po zodpovězení této otázky respondenti ukončili dotazník. **Třetí část** pak tedy byla pouze pro ty respondenty, kteří biopotraviny kupují, a představovala nejpodstatnější část výzkumu.

Dotazník byl sdílen přes sociální sítě a pomocí přímého odkazu URL (Uniform Resource Locator).

Průzkumu se zúčastnilo 127 respondentů. Z celkového počtu zodpovězených dotazníků bylo potřeba 7 odpovědí vyřadit kvůli nezodpovězení všech otázek a 10 odpovědí bylo nutno vyřadit kvůli respondentům, kteří podle svých odpovědí nekupují biopotraviny vůbec, ale i v dalších otázkách odpovídali na dotazy, které se týkaly nákupu biopotravin.

Jednotlivé otázky jsou očíslovány a znázorněny grafy a tabulkami (Příloha A), které jsou doprovázeny slovním popisem získaných výsledků. S odpověďmi se pracovalo v počítačovém programu Word.

Cíle praktické části výzkumu

Cílem výzkumu pomocí dotazníkového šetření v bakalářské práci bylo zjistit, zda respondenti kupují nebo nekupují biopotraviny a proč tomu tak je, jejich pravidelnost nákupu biopotravin, místo nákupu a druh biopotravin, který kupují nejvíce. Dále také znalost původu biopotravin a jejich značení v České republice a v EU. Cílem výzkumu bylo také zjistit odpovědi na tyto výzkumné otázky:

Výzkumná otázka č. 1: Kupují respondenti biopotraviny?

Výzkumná otázka č. 2: Proč respondenti kupují biopotraviny?

Výzkumná otázka č. 3: Jak často respondenti nakupují biopotraviny?

Výzkumná otázka č. 4: Kde respondenti biopotraviny nejčastěji kupují?

Výzkumná otázka č. 5: Jaký druh biopotraviny respondenti nejčastěji kupují?

Výzkumná otázka č. 6: Znají respondenti zemi původu biopotraviny?

3 Teoretická východiska

3.1 Ekologické zemědělství

Ekologické zemědělství můžeme chápat jako vyvážené hospodaření, které používá přírodní obnovitelné zdroje, neznečišťuje životní prostředí, zajišťuje pohodu chovaným zvířatům, nepoužívá pesticidy ani jiné chemické látky při pěstování rostlin. Ekologičtí zemědělci využívají přírodních hnojiv bez použití herbicidů, růstových hormonů a antibiotik. Metody používané v ekologickém zemědělství jsou osvědčené z praxe a snaží se napodobovat základní charakteristiky trvalého přírodního ekosystému jako jednoho celku. „*Ekologické zemědělství se někdy označuje též výrazy organické, biologické, přírodní nebo alternativní*“ (Červenka, Kovářová, 2005 s. 5).

„*Ekologické zemědělství je moderní obor s nadnárodním dosahem, které vyžaduje v celé Evropské unii jednotnou právní úpravu a její uplatňování v jednotlivých členských zemích*“ (Šarapatka, Urban a kol., 2005, s. 13).

Aktuální požadavky moderního člověka na harmonické prostředí a zdravé potraviny vedou k posunu ekologického zemědělství. Je významné, že ekologické zemědělství přichází s řešením mnoha negativních dopadů konvenčního zemědělství, jako jsou pokles biodiverzity, znečištění vod, půdní eroze, narušená krajina, zhoršující se kvalita potravin a welfare (pohoda) zvířat. Ekologické zemědělství se snaží udržet biodiverzitu tím, že trvale udržitelné zemědělské postupy aplikuje v praxi. (Ekologické zemědělství, 2007, s.1).

Charakteristickými rysy ekologického zemědělství je trvalé úsilí o obnovu a udržení setrvalých biologických cyklů a vztahů v přírodě, péče o půdu, vyvážený osevní postup, využívání odpadů z hospodářství a využívání lokálních obnovitelných zdrojů. Dalším hlavním cílem ekologického zemědělství je vyvarování se veškerých znečištění, pocházejících ze zemědělského podniku (Červenka, Kovářová, 2005, s. 9).

Šarapatka, Urban a kol. (2005, s. 15) popisují základní pravidla ekologického zemědělství takto:

- Výrazy „biologický“, „organický“, „ekologický“ se užívají jako synonyma
- Ekologické výrobky se smějí vyrábět pouze bez použití geneticky modifikovaných organismů a bez použití výrobků na jejich bázi
- Ekologické produkty ze zemí mimo EU musejí odpovídat parametrům nařízení

- Sazenice musejí pocházet z ekologické produkce
- Ekologické zemědělství využívá přírodních procesů a postupů

„Základní principy ekologického zemědělství byly definovány již v roce 1924 jako reakce na negativní trendy nastupujícího průmyslového zemědělství. Ještě před druhou světovou válkou přešlo na jednu z forem ekologického zemědělství – biodynamický způsob hospodaření – několik desítek statků.“ (Červenka, Kovářová, 2005, s. 9). Ekologické zemědělství se rozvíjí již několik desítek let a od roku 1994 je součástí zemědělské politiky EU (Šonková, 2006, s. 16).

Podle mezinárodní federace organického zemědělství IFOAM (International Federation of Organic Agriculture Movements), která byla založena v roce 1972 ve Francii, zní definice ekologického zemědělství takto:

„Ekologické zemědělství je výrobní systém, který udržuje přirozenou úrodnost půdy, ekosystémů a zdraví lidí. Zakládá si na ekologických procesech, biologické rozmanitosti a cyklech přizpůsobených místním podmínkám spíše než na využívání vstupů s nepříznivými účinky. Organické zemědělství spojuje tradici, inovaci a vědu ve prospěch sdíleného prostředí a prosazování spravedlivých vztahů a dobré životní kvality všech zúčastněných.“ (IFOAM, 2015).

3.2 Rozdíl mezi ekologickým a konvenčním zemědělstvím

3.2.1 Konvenční zemědělství

Ve vyspělých zemích se v této době nejčastěji využívá konvenční zemědělství. Zejména proto, že technika dnešní doby je mnohem méně nákladná, než je tomu u ekologického zemědělství. Konvenční zemědělství využívá prostředků zvyšujících výnos rostlin, například chemické přípravky proti škodlivým činitelům nebo přípravky, které ovlivňují užitkovost zvířat, jako jsou krmné přísady, medikamenty, enzymatické a hormonální přípravky. Speciální technologie pěstování rostlin a chovu zvířat často preferují technické a ekonomické požadavky na úkor přirozených potřeb živých organismů (Moudrý, 1997, s. 6). V konvenčním zemědělství můžeme často vidět chovy hospodářských zvířat bez vazby na zemědělskou půdu. Takové podniky jsou nuceny si kupovat krmiva a mohou být velkými znečišťovateli životního prostředí a jsou známé i svými neetickými chovy (Šarapatka, Urban a kol., 2005, s. 16).

Geneticky modifikované organismy

V posledních letech se především na americkém kontinentu rozvíjí pěstování geneticky modifikovaných plodin, které vznikají cíleným přenosem genu zpravidla nepříbuzného organismu do struktury DNA cílové rostliny. Tento přenos genu může probíhat jen při aktivním zásahu člověka. Některé druhy geneticky modifikovaných rostlin vyžadují stále vyšší dávky herbicidů nebo použití herbicidů s jinou účinnou látkou a snižují biodiverzitu prostředí. Kritická je i skutečnost, že GM plodiny s rezistencí na herbicidy jsou obtížnými plevele v následných plodinách (Šarapatka, Urban a kol., 2005, s. 21).

Ze států Afriky, Asie a Jižní Ameriky pěstují GM plodiny ty rozvojové země, které již není možné považovat za nejchudší státy ve smyslu např. států subsaharské Afriky. Pěstování GM plodin v současné době světový hlad neřeší, i když jsou GM plodiny zasílány v rámci potravinové pomoci, rozvojové země je odmítají (Greenpeace, © 2014).

Pěstování GM plodin je doménou Severní Ameriky, v USA není totiž povinnost GMO označovat. Dne 27. 2. 2004 byla v Kuala Lumpur uzavřena dohoda 90 zemí světa, která požaduje po vývozcích GMO podrobné informace. USA jako největší světový vývozce GMO se k této dohodě nepřipojily, přičemž se zde pěstovalo 63 % celkové produkce. Zajímavé je, že státy jako USA, Brazílie nebo Argentina jsou na přední pozici v ekologickém zemědělství, ale i v pěstování GMO. Umožňuje jim to velká rozloha státu, a tak je možné zde realizovat oba pěstební systémy, aniž by se vzájemně ovlivňovaly. Ze zemí Evropy má významnější podíl na pěstování GMO pouze Španělsko (Šarapatka, Urban a kol., 2005, s. 21).

Největšími negativy konvenčního zemědělství je tedy používání pesticidů, herbicidů, růstových hormonů, antibiotik a pěstování GMO. Dále je to znečištění půdy, ovzduší a krajiny a nedodržení rovnováhy mezi pěstováním rostlin a chovem zvířat. V neposlední řadě je to i týrání zvířat v intenzivních zemědělských provozech, používání agrochemikálií (používání rychle rozpustných průmyslových hnojiv, výroba, aplikace a prodej agrochemikálií, nadměrné používání pesticidů v zemědělství, skladování chemikálií a jejich neekologická manipulace a likvidace). Chov hospodářských zvířat (velkochovy zvířat, klecové chovy, týrání zvířat, používání průmyslových krmných směsí, podávání hormonálních látek, umělá inseminace, šlechtění zvířat pro vysokou užitkovost). V konvenčním zemědělství se zhoršuje kvalita vody a půdy, životní prostředí a biodiverzita (Červenka, Kovářová, 2005, s. 39).

3.2.2 Ekologické zemědělství

Hlavními rysy ekologického zemědělství je snaha o obnovu a udržení biodiverzity, vztahů v přírodě, péče o půdu, životní prostředí, obnovitelné zdroje a využívání odpadů z hospodářství a jejich následná recyklace. Dále je to minimalizace spotřeby neobnovitelné energie, produkce výrobků v biokvalitě a používání osvědčených metod a praktických poznatků, které jsou nejlepší pro ekologické zemědělství a snaží se napodobovat přírodní ekosystém (Červenka, Kovářová, 2005, s. 11). V ekologickém zemědělství podle pozitivních seznamů je zcela vyloučeno použití velmi účinných syntetických pesticidů a syntetických dusíkatých hnojiv, jakož i jejich skladování (Šarapatka, Urban a kol., 2005, s. 16). Cílem ekologického podnikání je také vytváření takových podmínek pro hospodářská zvířata, které jim zajistí správný růst a přirozené chování (Červenka, Kovářová, 2005, s. 18).

V roce 1972 vznikla sloučením šesti alternativních směrů zemědělství mezinárodní federace hnutí organického zemědělství IFOAM (Obrázek 1) a v dnešní době sdružuje přes 700 členů z více než 120 zemí světa, kterými jsou svazy ekologických zemědělců, producenti, zpracovatelé, obchodníci, poradci a výzkumné a vzdělávací instituce. (IFOAM, 2015).

Obrázek 1 Logo mezinárodní federace IFOAM

Zdroj: IFOAM, 2015

Mezi základní cíle ekologické produkce a zpracovatelství, které jsou uvedeny ve směrnici IFOAM BASIC STANDARDS, patří zpracovávat a vyrábět organické produkty s využitím obnovitelných zdrojů, a přitom minimalizovat znečišťování životního prostředí. Produkovat potraviny v součinnosti s přírodními systémy a cykly ve vysoké kvalitě a v dostatečném množství. Brát ohled na širší sociální a ekologické dopady organické výroby a zpracovatelských systémů. Podporovat a rozvíjet v rámci systému hospodaření biologické cykly, zahrnující mikroorganismy, půdní flóru a faunu, rostliny a živočichy. Rozvíjet vodní ekosystémy, náležitou péči o vodu, vodní zdroje a veškerý život v ní.

Udržovat nebo zvyšovat dlouhodobou úrodnost půdy. Vytvářet harmonickou rovnováhu mezi rostlinnou výrobou a chovem hospodářských zvířat. Dále zajistit všem hospodářským zvířatům vhodné životní podmínky s náležitým ohledem na základní aspekty jejich vrozeného chování a welfare. Umožnit všem, kteří se zapojí do organické výroby a zpracovatelských, takovou kvalitu života, která bude znamenat splnění základních potřeb a zajistí přiměřený výnos a uspokojení z práce, včetně bezpečného pracovního prostředí. Zachovávat genetickou rozmanitost produkčního systému a jeho okolí, včetně ochrany stanovišť zvířat a rostlin. (Červenka, Kovářová, 2005, s. 10).

Na základě nařízení č. 1830/2003 o geneticky modifikovaných organismech je v ekologickém zemědělství celosvětově zakázáno používat geneticky modifikované organismy, a to i použití výrobků na jejich bázi. Celkově shrnuto je ekologické zemědělství lepší ve všech směrech než konvenční, snad až na výjimku, která se týká nákladnosti ekologického zemědělství, například chov zvířat je mnohem nákladnější než v zemědělství konvenčním. Ale vztah chovatele k hospodářským zvířatům je jedním ze základních cílů ekologického zemědělství. V ekologickém zemědělství by se neměly hledat důvody, ale možnosti. Podle Šánové (2006, s. 11) jsou nejdůležitější faktory ekologického zemědělství tyto:

- Ekonomická výhodnost z časově dlouhodobého hlediska
- Ochrana podzemní vody a zároveň snížení povrchové vody
- Ochrana biodiverzity, životního prostředí a rázu krajiny
- Úspora energie a neobnovitelných zdrojů
- Snížení zbytečné nadprodukce
- Lepší kvalita potravin a jejich zdravotní nezávadnost
- Rozvoj zahraničního obchodu s biopotraviny

Biopotravina je potravinářský výrobek (Moudrý, 1997, s. 4) vyrobený z bioproduktu a následně zpracovaný (nařízení Rady 2092/91 (ES) a v zákoně č. 242/2000 Sb.). Při výrobě biopotravin nejsou použita žádná umělá hnojiva, geneticky modifikované organismy ani žádná umělá barviva a vše, co ekologické zemědělství zakazuje. Podle Šarapatky, Urbana a kol. (2005, s. 16) se jako biopotraviny mohou označovat produkty ze zemědělských surovin, které z více než 95 % (hmotnostní podíl) pocházejí z ekologického pěstování nebo chovu. Upraveno podle zákona č. 242/2000 Sb.

Bioprodukt je surovina vyrobená z produktů ekologického zemědělství a dalších povolených surovin (Červenka, Kovářová 2005, s. 47) splňující požadavky na jakost a zdravotní nezávadnost stanovené zvláštními právními předpisy. Výrobek pochází z ekofarmy a je rostlinného či živočišného původu (zákon č. 110/1997 Sb., a vyhláška č. 304/2004 Sb. o EZ)

Jakost neboli kvalita popisuje soubor vlastností výrobku, které jsou rozhodující pro plnění funkce, k níž je výrobek určen. Limity těchto vlastností jsou stanoveny zákonem (zákon č. 110/1997 Sb.). Dále lze tyto pojmy definovat jako míru či stupeň vhodnosti daného výrobku pro stanovený účel užití nebo poměr mezi skutečnými a požadovanými vlastnostmi. U potravin se jako plnění funkce a stanovený účel užití hodnotí vhodnost pro výživu. Potravina musí splňovat hlavní kritéria na zdravotní bezpečnost a způsobilost k lidské spotřebě.

- Potravina musí být zdravotně nezávadná a musí mít biologickou hodnotu
- Nesmí vzbuzovat odpor
- Nesmí být neznámého původu
- K její výrobě se nesmějí používat přídatné látky, barviva, konzervační látky, aromatické látky a jiné přísady tohoto druhu
- Veškeré dovážené potraviny musejí vyhovovat předpisům ČR

U potravin rozlišujeme hygienickou jakost, nutriční jakost, senzorickou jakost, technologickou jakost a jakost ekologickou. Ekologická jakost zahrnuje hodnotu celého produkčního systému a procesu, ve kterém působí na životní prostředí. Ekologickou jakost taktéž označujeme slovy bio jakost nebo bio kvalita (Červenka, Kovářová, 2005, s. 27).

Ekofarma představuje ekologicky hospodařící samostatnou jednotku zahrnující pozemky, hospodářské budovy, provozní zařízení a případně i hospodářská zvířata sloužící k ekologickému zemědělství (Červenka, Kovářová, 2005, s. 47).

Ostatní bioprodukt je podskupina bioproduktu a představuje ekologické krmivo, osivo nebo vegetativní rozmnožovací materiál, na který je vystaven platný certifikát. Ostatní bioprodukt splňuje definici bioproduktu (nařízení Rady (ES) č. 834/2007).

Ekologický podnikatel je ekologický zemědělec hospodařící na ekofarmě a je registrován a evidován podle zvláštního právního předpisu (zákon č. 85/2004 Sb.). Výrobcem biopotravin je osoba, která vyrábí biopotraviny za účelem jejich uvádění

do oběhu (Červenka, Kovářová, 2005, s. 47). Dále vyrábí nebo dodává biokrmiva a ekologický rozmnožovací materiál (zákon č. 91/1996 Sb. a zákon č. 219/2003 Sb.).

3.3 Cíle ekologického zemědělství

- Zlepšení úrodnosti půdy a její ekologické funkce
- Udržení biodiverzity a přírodního ekosystému
- Co největší omezování vstupu cizorodých látek do ekologického zemědělství
- Minimalizace všech forem znečištění, které pocházejí ze zemědělské produkce
- Využívání místních zdrojů a vyvarování ztrát
- Produkce potravin, surovin a hnojiv ve vysoké kvalitě a dostatečné nutriční hodnotě
- Snaha co nejvíce omezit používání neobnovitelných zdrojů energie
- Zajištění potřebných podmínek k chování hospodářských zvířat
- Poskytnutí sociálního rozvoje a dobrého pocitu z práce zemědělcům a jejich rodinám
- Zachování krajinytvorných prvků a udržení osídlení venkova

(Šonková, 2006, s. 16)

3.4 Firma v ekologickém zemědělství

3.4.1 Registrace farmy do systému ekologického zemědělství

Registraci podniku do systému ekologického zemědělství je v České republice upraveno § 6 zákona o ekologickém zemědělství. Pravidla přechodu na ekologickou produkci obsahuje článek 17 nařízení Rady (ES) č. 834/2007 a články 36 až 38 nařízení Komise (ES) č. 889/2008.

Ekologický zemědělec, výrobce biopotravin, obchodník s biopotravinami, dovozce, vývozce, výrobce biokrmiv a ekologičtí chovatelé, kteří produkují, vyvážejí nebo dovážejí, musejí být registrováni na Ministerstvu zemědělství (Příloha C). Dále podléhá registraci i internetový obchod (e-shop). Do systému ekologického zemědělství se mohou přihlásit fyzické osoby (občan, živnostník, podnikatel apod.) a právnické osoby (podnikatelské subjekty, družstva, sdružení a firmy). Fyzické i právnické osoby musejí respektovat zásady ekologického zemědělství a konat tak, aby tyto zásady dodržovaly po celou dobu svého působení v ekologickém zemědělství. Každá osoba podnikající v ekologickém zemědělství

musí být registrována u jedné ze čtyř kontrolních organizací zapsaných u Ministerstva zemědělství (KEZ, o.p.s., ABCERT AG, Biokont CZ, s.r.o. a Burea Veritas Czech Republic, spol. s.r.o.). Podniky, které chtějí podnikat v ekologickém zemědělství, musejí podat žádost o registraci. Žadatel doloží k žádosti o registraci také osvědčení o zápisu do evidence zemědělského podnikatele. Žádost o registraci se podává písemně pomocí webového portálu nebo pomocí poštovních služeb (Ministerstvo zemědělství, © 2009-2019).

3.4.2 Postupy ekologické farmy

Při dosahování cílů ekologického zemědělství se ekologičtí zemědělci spoléhají na postupy osvědčené a ověřené za desítky let. Například udržování dobrého stavu zvířat, jejich psychická i fyzická zdatnost, pravidelný a dostatečný pohyb, se kterým souvisí i volný přístup na pastvu prostřednictvím volných výběhů. Mezi postupy ekologického zemědělství můžeme zahrnout i dodržování právních podmínek a legislativy, jak tomu je například u používání ekologického loga označování biopotravin. Označování je podmíněno individuálními podmínkami jednotlivé farmy, založené na dodržování podmínek ekologického zemědělství. Ekologičtí producenti potřebují přijmout různé postupy k udržení úrodnosti půdy, zdraví zvířat a rostlin.

- Střídání plodin
- Zákaz používání minerálních dusíkatých hnojiv
- Ke snížení dopadu plevelů a škůdců ekologičtí zemědělci volí odolné odrůdy, plemena a techniky podporující přirozenou ochranu před škůdci
- Podporování přirozené imunologické obrany zvířat
- V zájmu zachování zdraví zvířat musejí ekologičtí producenti zabránit nadměrnému zásobování

(Evropská komise, [b.r.]).

3.4.3 Konverze v ekologickém zemědělství

Každá farma, která si přeje vyrábět ekologické produkty, musí projít procesem známým jako "konverze". Během tohoto období je třeba používat ekologické metody produkce, ale výsledný produkt nelze prodávat jako ekologický. Délka tohoto období konverze závisí na druhu vyráběného organického produktu. Období přeměny může být obtížné pro ekologické farmy. Je tomu tak proto, že organické metody často vedou

k nižším výnosům, zatímco potraviny vyrobené během přechodného období nemohou přikládat stejnou prémiovou cenu (Evropská komise, [b.r.]).

Poptávka znamená ochotu a schopnost spotřebitelů kupovat za určitou cenu určité množství zboží. Snaha lidí uspokojit své potřeby vytváří poptávku po zboží. Poptávané množství zboží závisí na ceně, čím menší cena, tím větší poptávané množství bude. Naopak vyšší cena bude znamenat neochotu kupujících si zboží koupit. Jestliže bude poptávka převyšovat nabídku, bude cena stoupat a naopak (Klínský a Münch, 2011, s. 21).

Nabídka představuje ochotu a schopnost prodávajících nabízet za určitou cenu určité množství zboží. Čím vyšší cena, tím více prodávajících bude ochotno za ni zboží prodávat, a tak se vyplatí prodávajícím zboží produkovat. Činnost podniků směřující k uspokojování potřeb spotřebitelů vytváří nabídku. Nabídka určuje poptávku, jestliže bude větší nabídka než poptávka, bude cena klesat (Klínský a Münch, 2011, s. 21).

Tržní rovnovážná cena je cena, při které bude poptáváno i nabízeno stejné množství, nazývané rovnovážné množství. Pokud se tedy celková nabídka a poptávka rovnají, říkáme tomu tržní rovnováha (Klínský a Münch, 2011, s. 22).

Náklady vyjadřují vynaložené prostředky v penězích. Jestliže jsou náklady vyšší než výnosy, jde o ztrátu a podnik prodělává. Naopak jsou-li náklady nižší než výnosy, jde o zisk a podnik prosperuje (Klínský, Münch, 2011, s. 25).

Výnosy pak vyjadřují obdržené prostředky v penězích. Když odečteme náklady od výnosů, zjistíme hospodářský výsledek (Klínský, Münch, 2011, s. 25).

Zisk zaznamenáváme tehdy, když jsou výnosy vyšší než náklady. Prvotní ekonomický cíl podnikatele. Důvod, proč podnikatelé nabízejí statky a služby. Zisk podněcuje podnikatele, aby produkovali statky a služby při co nejnižších nákladech. Nižší náklady jim umožňují zvýšit zisk nebo snížit ceny, případně obojí (Klínský a Münch, 2011, s. 25).

Ztráta je opak zisku – výnosy jsou nižší než náklady. Jestliže podnikatelé produkují ve špatném množství a za nesprávnou cenu takové druhy statků, které spotřebitelé nejsou ochotni poptávat, pak podnikatelé prodělávají a nemohou dosáhnout zisku, ale pouze ztráty (Klínský a Münch, 2011, s. 25).

Podnikání definujeme jako soustavnou činnost, která je provozována samostatně, vlastním jménem, na vlastní účet a jejímž účelem je dosažení zisku. Fyzická osoba, která vyvíjí svou činnost svým jménem na svůj účet, se nazývá podnikatel. Soukromě podniká

jako živnostník nebo je majitelem právnické osoby, která podniká. Aby se fyzická nebo právnická osoba stala podnikatelem, musí získat živnostenské oprávnění. Oprávnění se poté prokazuje výpisem z živnostenského rejstříku (Klínský a Münch, 2011, s. 33).

3.5 Legislativa a právní úprava v ČR

- **Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů** – nejdůležitější zákon.
Od 1. 1. 2009 nabylo účinnosti nové nařízení Rady (ES) č. 834/2007, které nahradilo dříve platné nařízení Rady (EHS) č. 2092/91. Proto se od 1. 1. 2009 všechny odkazy v zákoně na předpisy Evropských společenství, které se do tohoto data vztahovaly k nařízení Rady (EHS) č. 2092/91, nově vztahují k nařízení Rady (ES) (zákon č. 242/2000 Sb.).

Zákon obsahuje celkem 6 hlav:

- **Hlava I.** - Obecná ustanovení
Hlava I. upravuje pravidla pro hospodaření v ekologickém zemědělství a kontroluje správnost označení bioproduktů a biopotravin
- **Hlava II.** - Ekologické zemědělství
Hlava II. se věnuje přechodnému období, ve kterém dochází ke změně výroby z konvenčního na ekologické zemědělství. Dále upravuje změny týkající se pozemků na ekofarmě, jejich zániku a zrušení. Také se zabývá povinnostmi ekologického zemědělce a registracemi osob, které chtějí podnikat v ekologickém zemědělství.
- **Hlava III.** - Výroba biopotravin – zrušeno
- **Hlava IV.** - Osvědčování a označování biopotravin a bioproduktů
- **Hlava V.** - Kontrolní systém
Každá společnost musí mít uzavřenou smlouvu s nějakou kontrolní organizací, která je pověřena MZe pro výkon certifikace a kontroly v ekologickém zemědělství
- **Hlava VI.** - Přechodná a závěrečná ustanovení

(Ministerstvo zemědělství, © 2009-2019)

- ***Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 16/2006 Sb.***, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ekologickém zemědělství. Pochází ze dne 6. ledna 2006 a nabývá účinnosti 1. února 2006. Obsahuje celkem 8 paragrafů (vyhláška č. 16/2006 Sb.).
- ***Zákon č. 33/2011 Sb., ze dne 26. ledna 2011, který nabývá platnosti 18. 2. 2011 a kterým se mění zákon č. 91/1996 Sb., o krmivech ve znění pozdějších předpisů***
Stanovuje některé požadavky pro výrobu, dovoz, používání, balení, označování, dopravu a uvádění krmiva na trh (zákon č. 33/2011 Sb.).
- ***Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů***
V platnosti od 11. 8. 2000 a zabývá se ochranou veřejného zdraví a zdravotním stavem obyvatelstva a jeho skupin, dále pak hodnocením zdravotních rizik, kvalitou vody a hodnocením chemických a nebezpečných látek. Obsahuje celkem 7 hlav a nabývá účinnosti od 1. 1. 2001 (zákon č. 258/200 Sb.).
- ***Nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologickém zemědělství***
Všichni distributoři, vývozci a dovozci biopotravin a bioproduktů, jakož i ekologičtí farmáři a zemědělci striktně bez výjimky. Řeší se zde otázka GMO (Geneticky modifikovaných organismů) a ekologického zemědělství. Zde iniciátoři uvádějí fakt, že tato dvě odvětví spolu vůbec nesouvisejí a výskyt GMO v ekologických zemědělství je zakázán. Nařízení obsahuje 7 hlav a je koncipováno v celém Evropském společenství (nařízení Rady č. 834/2007).
- ***Nařízení Komise (ES) č. 1235/2008***
Tímto nařízením se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) 834/2007, pokud jde o opatření pro dovoz ekologických produktů ze třetích zemí (nařízení Komise č. 1235/2008).

- ***Nařízení Komise (EU) č. 829/2014***
Mění a opravuje nařízení (ES) 1235/2008, pokud jde o opatření pro dovoz ekologických produktů ze třetích zemí (nařízení Komise č. 829/2014).
- ***Nařízení Vlády č. 241/2004 Sb.***
Nařízení upravuje kritéria pro pomoc v méně příznivých oblastech a oblastech s ekologickými omezeními (nařízení Vlády č. 241/2004 Sb.).
- ***Nařízení Komise (ES) č. 889/2008***
Prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) o živočišné i rostlinné ekologické produkci, označování a kontrolu ekologických produktů. Je popsán zákaz používání herbicidů a klade se zde důraz na kvalitu přírodních zdrojů a život hospodářských zvířat (nařízení Komise č. 889/2008).

3.6 Zvířata v ekologických chovech

Chov hospodářských zvířat je nedílnou součástí ekologického zemědělství, i když to v minulosti nebylo příliš běžné. Dříve se totiž mnohem více kladl důraz na pěstování rostlin a rostlinnou produkci bez využití pesticidů a jiných zakázaných látek. V České republice se očekává stále větší a větší poptávka spotřebitelů po bioproduktech, čímž vzrostl a bude vzrůstat chov skotu, ovcí, prasat a drůbeže, jenž zatím pokulhává za průměrem EU. Chov zvířat má nedocenitelnou hodnotu, což si mnohdy ani neuvědomujeme. Zvířata totiž plní významnou úlohu půdní úrodnosti jakožto producent ekologického hnojení. Základem chovu zvířat v ekologických hospodářstvích je dobrý vztah člověka, tím tedy myslíme chovatele k hospodářským zvířatům (Červenka, Kovářová, 2005, s. 18).

Chovatelé zvířat musejí nezbytně mít základní znalosti a dovednosti, pokud jde o zdravotní a sociální potřeby zvířat. Zvláštní pozornost by měla být věnována podmínkám bydlení, způsobům chovu a hustotám chovu zvířat. Počet hospodářských zvířat musí být omezen a minimalizovat nadměrnou porážku (Evropská komise, [b.r.]).

Evropská konvence pro ochranu zvířat a zákon na ochranu zvířat vydal požadavky, podle kterých by měla být zvířata v ekologických chovech chována. „*Tyto zásady vylučují zejména klecové chovy, trvalý chov zvířat v uzavřených prostorech, provozovat chov zvířat*

bez přímé vazby na půdu, používání hormonálních přípravků, nevhodných krmiv (nevhodnými krmivy jsou krmiva, která překračují 10 % (přežvýkavci a koně) a 20 % (prasata, drůbež) podíl krmiv z konvenčního zemědělství celoroční i denní krmné dávky v sušině), týrání zvířat a zásahy do pohody zvířat. Jakékoliv zkracování zubů, zobáků, odrohování, kastrace, kupírování boltců a ocasů a jiné zákroky jsou povoleny pouze v individuálních případech, a to jen u některých kategorií. Je zakázána synchronizace říje, umělá stimulace ovulace a používání hormonů, které jsou pro tuto akci nezbytné.“ (Šarapatka, Urban a kol., 2005, s. 44)

V ekologickém zemědělství se musí vytvářet pohodlné podmínky pro ustájení zvířat, nejpřirozenější podmínky pro jejich život a také nesmí být zamezeno pohybu zvířat a jejich přístupu na volnou pastvu či do výběhu. Způsob, jakým jsou zvířata ustájena, u nich nesmí vyvolávat stresové chování. Celoplošné roštové podlahy a bezstelivové betonové a štěrbínové stání je v ekologickém zemědělství zakázáno. Pro zvířata je nejlepší volbou stelivové ustájení s výraznou vrstvou (slámové) podestýlky ekologického původu. Zvířata také musejí mít dostatek suchého prostoru pro odpočinek a péče o vlastní tělo, jako je drbání o předměty, čištění a jiné. Pohyb, čerstvý vzduch, ochrana proti slunci a extrémnímu či zimnímu počasí je samozřejmostí. Základem výživy u mláďat je mateřské mléko nebo jako alternativa přírodní mléko. Dále jsou zakázány krmné přípravky typu stimulatorů, zchutňovačů krmiv syntetického původu, syntetické konzervační látky a preventivní aplikace léčiv. Naproti tomu použití minerálních a vitaminových přísad přírodního původu je povoleno (Šarapatka, Urban a kol., 2006, s. 54).

V ekologických chovech se nesmí používat profylaktické léky. Pokud zvíře projevuje příznaky nemoci, hledají se východiska přírodní léčby a tou se nemoc zkouší odstranit. Pokud se zvíře nevyлéčí přírodní cestou, Státní veterinární správa rozhodne, zda se při léčbě může použít vakcinace. Ekofarmář si vede pečlivé záznamy o všech nemocích, průběhu léčení a způsobu léčení. O tom, jestli je zvíře zdravé a v dobré kondici, rozhodují hlavně preventivní opatření, jako je vhodné ustájení zvířat, krmení přírodními a vhodnými krmivy a pohoda zvířat. Počet zvířat na hektar musí odpovídat normě, aby dávka dusíku připadající ročně na 1 ha zemědělské půdy nepřekračovala množství 170 kg. Pro jednotlivé druhy jsou stanoveny přesné počty jednotlivých zvířat na jednotku plochy. Prasnice by se měly chovat ve skupinách, pouze s výjimkou pozdního stádia březosti a doby kojení. Drůbež musí mít k dispozici zelené plochy pro výběh a nesmí se chovat v klecích. Samotná porážka musí být pro zvířata provedena za co nejvhodnějších podmínek

za minimální fyzické a psychické zátěže. Zařízení, která zvířata nakládají, zajišťují jim dopravu a následně i vykládku, musejí vylučovat jakýkoli stres, zranění a možné týrání či jiné újmy na zdraví. Pokud si spotřebitelé budou ochotni připlatit za výrobky, které kupují, docílí tím lepších podmínek pro vhodné životní podmínky hospodářských zvířat. Zajistí tím lepší životní podmínky pro chov zvířat, zlepšení zdravotního stavu zvířat, kvalitnější produkci potravin, zlepšení životního prostředí a také více pracovních příležitostí pro lidi žijící na venkově (Šarapatka, Urban a kol., 2005, s. 17).

Welfare neboli životní pohoda zvířat nebo, jak někteří říkají, kvalita života je výraz hodně často spojovaný s chovem zvířat v zemědělství, jak v ekologickém, tak konvenčním. Začátkem 90. let Britská rada pro ochranu hospodářských zvířat přezkoumala minimální požadavky pro hospodářská zvířata, která vešla ve známost jako „*pět svobod*.“

1. **SVOBODA OD HLADU A ŽÍZNĚ A PODVÝŽIVY** – bezproblémový přístup k vodě a krmivu, který zaručuje zachování plného zdraví a tělesnou zdatnost.
2. **SVOBODA OD NEPOHODLÍ** – poskytnutí vhodného místa k úkrytu a pohodlného odpočinku.
3. **SVOBODA OD BOLESTI, ZRANĚNÍ A NEPOHODLÍ** – prevence a rychlá diagnóza léčením.
4. **SVOBODA OD STRACHU A STRESU** – nastavení takových podmínek, při kterých budou vyloučena mentální strádání.
5. **SVOBODA PROJEVIT NORMÁLNÍ CHOVÁNÍ** – poskytnutí dostatečného prostoru, vybavení a žití ve společnosti zvířat stejného druhu.

(Šarapatka, Urban a kol., 2006, s. 318)

FAWC (Farm Animal Welfare Committee) zdůrazňuje, že dodržení všech pěti svobod je téměř nemožné, avšak může sloužit jako inspirace pro farmáře a zemědělce při vyhodnocování welfare zvířat (Šonková, 2006, s. 7).

3.7 Ekologické pěstování rostlin

Ekologičtí zemědělci nemůžou ve svém hospodářství používat chemické prostředky, jako jsou pesticidy, regulátory růstu a jiné podpůrné prostředky pro pěstování rostlin. Ekologický zemědělec si musí poradit sám. Používá proto biologické prostředky, které jsou

šetrné k přírodě a životnímu prostředí. Musí také vědět, jak přesně tyto prostředky používat, a znát přesné postupy, aby nenarušil růstový proces a nepoškodil rostlinu samotnou. Proto jsou o pěstování rostlin v ekologickém zemědělství známy hlavní zásady, které musí ekofarmář dodržovat a znát.

Některé zásady pro pěstování rostlin:

- Menší produkci kořenové biomasy a posklizňových zbytků některých plodin vyrovnat pěstováním meziplodin
- Vegetační kryt by měl být co nejdéle, nejlépe i přes zimu
- Plodiny s malou konkurenceschopností vůči plevelům se střídají s plodinami s větší konkurenceschopností, je třeba používat podsevů a přísevů
- Struktura plodin musí zajistit chovaným zvířatům vyváženou a plnohodnotnou stravu, zdroj vitamínů po celý rok
- Plevel se regulují ekologickými způsoby, bez použití pesticidů
- Ochrana proti chorobám a škůdcům je založena na přípravných rostlinného ekologického původu (Šarapatka, Urban a kol., 2003, s. 24)
- Rozmnožovací materiál, jako jsou např. sadbové brambory, cibulky, odnože, osivo podléhají zvláštním požadavkům
- Sazenice musejí pocházet z ekologické produkce
- Pro sběr planě rostoucích plodin a produkci hub, které se mají prodávat jako ekologické výrobky, existují omezení pro sběr a pěstitelské limity

V ekologickém zemědělství se můžeme setkat s termínem přechodné období od konvenční rostlinné produkce. V podstatě to znamená dobu, než se rostlinné produkty smějí prodávat jako ekologické. U jednoletých a dvouletých kultur je to 24 měsíců před výsevem a u trvalých kultur 36 měsíců před sklizní bioproduktů (Šarapatka, Urban a kol., 2005, s. 16).

Přirozená půdní úrodnost

Přirozené půdní úrodnosti je v ekologickém zemědělství dosaženo co nejšetrnějším obděláváním půdy, správným a pravidelným hnojením a pokud to jde, také udržením půdy pod vegetačním krytem po co nejdéle dobu. Dále také správným pěstováním a střídáním luskovin a jetelovin, speciálních rostlin pro zelené hnojení a rostlin hluboko kořenících

(Šarapatka, Urban a kol., 2006, s. 53). Půdní život je mnohem bohatší na organismy než život nad zemí. Správná úprava půdy po sklizni předplodin zahrnuje urovnání pozemku a také zapravení posklizňových zbytků a hnojiv. Přirozené půdní úrodnosti je také dosaženo úpravou fyzikálních vlastností půdy, jako je půdní struktura, objemová hmotnost půdy, pórovitost a obsah vody a vzduchu (Akční plán ekologického zemědělství v ČR v letech 2016-2020, s. 32).

Osevní postup

V ekologickém zemědělství je osevní postup hlavním systémovým opatřením. Osevní postup se snaží zabránit rozmnožení plevelů, škůdců a prapůvodců chorob a také omezit účinek plevelných rostlin, které by mohly stát za negativním růstem a pěstováním rostlin. Jde také o preventivní opatření a při správném postupu přispívá ke zvýšení výnosu až o 20 %. Osevní postup zlepšuje půdní strukturu, a tudíž nedochází tak často k půdní erozi. Dále lze vhodným osevním postupem zlepšit přirozenou úrodnost půdy, snižovat účinek růstových látek z posklizňových zbytků rostlin a také zvýšit využitelnost vody a živin, které rostliny potřebují ke správnému růstu. Správný osevní postup má mimo jiné zajistit co nejdélejší pokrytí půdy zelenými rostlinami během roku (Šarapatka, Urban a kol., 2006, s. 78).

3.8 Ekologické zemědělství v ČR

Počátek 20. století přinesl první dokumentované údaje o poškození půdní úrodnosti a změnách v agrosystémech. Byly vytvořeny základy pro vývoj nových metod a pro znovuoobjevení některých metod starých. (Šarapatka, Urban a kol., 2003, s. 29). V České republice se se datuje vznik ekologického zemědělství rokem 1989, kdy první tři farmy v Jeseníkách a Bílých Karpatech zahájily přechod na ekologické zemědělství (Ekologické zemědělství v České republice, ročenka 2006, s. 1).

V letech 1990-1991 vzniklo pět svazů ekologických zemědělců (PRO-BIO, Naturvita, Libera, Altervin a Biowa) sdružující ekologické zemědělce, které vypracovaly vlastní směrnice a prováděly kontrolu a certifikaci produktů pro své členy (Červenka, Kovářová, 2005, s. 10). V roce 1991 bylo také ekologické zemědělství uznáno na úroveň Evropské unie, a to přijetím legislativy (nařízení Rady (EHS) č. 2092/91), které se zabývá produkcí

biopotravin a ekologickým zemědělstvím. Díky tomuto nařízení mohou pouze ekologičtí zemědělci své výrobky označovat jako BIO a EKO (Šarapatka, Urban a kol., 2006, s. 39). Toto nařízení posílilo důvěru spotřebitelů a konečně umožnilo ekofarmářům dostávat dotace. O tom, že se ekologické zemědělství dostává stále více do povědomí spotřebitelů, hovoří i větší poptávka po biopotravinách. Později došlo ke sloučení několika z nich a v současné době působí v ČR svaz PRO-BIO se sídlem v Šumperku a sdružení LIBERA se sídlem v Praze. Svaz PRO-BIO (Obrázek 2) pracuje na celém území ČR a má deset regionálních center a dvě odborné pobočky zaměřené na prodej biopotravin a práci se spotřebiteli.

Obrázek 2 Logo svazu PRO-BIO

Zdroj: Červenka, Kovářová, 2005

Od roku 1990 se také vyplácely první finanční podpory, které byly bez náhrady zrušeny v roce 1992 a znovu zavedeny až v roce 1998. Od toho roku dochází ke zvýšení počtu podniků a výměry zemědělské půdy v ekologickém zemědělství (Ekologické zemědělství v České republice, ročenka 2006, s. 1).

Jak uvádí Červenka a Kovářová (2005, s. 19), ekologické zemědělství v České republice je zatím spíše soustředěno do horských a podhorských oblastí. Podniky se zaměřují především na chov dobytka a údržbu krajiny. Zemědělců na orné půdě je málo a chybějí zpracovatelské a hotové výrobky. Tato situace je dána charakterem české krajiny, kde podhůří, hory a chráněné oblasti jsou pro tento způsob hospodaření příhodné. I z hlediska ekonomického je to pro hospodářské podniky nejvýhodnější. Sortiment u nás zahrnuje především rostlinné výrobky (výrobky ze špaldy, pohanky, pečivo, těstoviny, čerstvé a sušené ovoce, zelenina, čaj, koření), mléko a mléčné výrobky (biomléko, jogurty, tvarohy, sýry) a masné výrobky (hovězí, jehněčí).

Dne 22. června 1993 po dohodě svazů a Ministerstva zemědělství byl vypracován metodický pokyn pro ekologické zemědělství. Tento pokyn byl každoročně aktualizován (Červenka, Kovářová, 2005, s. 10). Začal platit jednotný systém kontroly, kde jsou biopotraviny a bioprodukty označovány společným grafickým logem BIO. V roce 1995 byl systém kontroly a certifikace akreditován IFOAM a byla uzavřena smlouva o supervizi podle nařízení Rady (EHS) 2092/91 s pověřenou kontrolní organizací. Tato smlouva umožnila vývoz českých bioproduktů a zvýšila se mezinárodní prestiž českého ekologického zemědělství (Ekologické zemědělství v České republice, ročenka 2006, s. 1).

Od 1. dubna 1999 je výkonem kontroly ekologického zemědělství v České republice pověřena organizace s názvem Kontrola ekologického zemědělství, zkráceně KEZ (Obrázek 3), obecně prospěšná společnost (Červenka, Kovářová, 2005, s. 11), která byla až do roku 2005 jedinou kontrolní organizací v ČR. V roce 2000 došlo k výraznému posunu, když byl přijat zákon o ekologickém zemědělství č. 242/2000 Sb., kdy došlo k plné harmonizaci českých standardů ekologického zemědělství s předpisy Evropské unie. Česká republika byla také v roce 2000 zapsána na tzv. „Seznam třetích zemí“, který umožňuje exporty do zemí Evropské unie.

Obrázek 3 Logo kontrolní organizace ekologického zemědělství

Zdroj: ČTPEZ, 2012

V současné době je oblast legislativy, kontroly a státní podpory zajištěna na dostatečné úrovni. Na druhé straně ale existují oblasti, např. domácí trh s biopotravinami, zpracování bioproduktů, výzkum, poradenství a vzdělání zemědělců, které nejsou dostatečně rozvinuty a potřebují systematickou podporu. V roce 2004 v návaznosti na problematiku oblasti přijala vláda strategický dokument Akční plán rozvoje ekologického zemědělství v ČR do roku 2010, který by měl pomoci vytvořit nástroje pro řešení problematiky

oblastí v sektoru ekologického zemědělství (Ekologické zemědělství v České republice, ročenka 2006, s. 1).

Přehled hlavních aktivit zrealizovaných dle Akčního plánu (2006-2010):

- Logo BIO, označující certifikované biopotraviny, bylo převedeno ze soukromých rukou do vlastnictví státu (MZe).
- V září 2005 bylo poprvé vyhlášeno MZe a MŽP jako Měsíc biopotravin. V rámci měsíce biopotravin proběhlo 90 různých akcí na podporu propagace ekologického zemědělství a produkce biopotravin.
- Byla založena společnost Bioinstitut, o. p. s., se sídlem v Olomouci, která vznikla za účelem nezbytného zastřešení aktivit týkajících se výzkumu, vzdělávání a poradenství v ekologickém zemědělství.
- Roku 2004 byl zaveden dotační titul na podporu poradenství v ekologickém zemědělství rámci Zásad, kterými se stanovují podmínky pro poskytování národních dotací.
- Byla navázána spolupráce s marketingovým odborem SZIF ve věci propagace biopotravin (Ekologické zemědělství v České republice, ročenka 2006, s. 8).

Přehled hlavních aktivit zrealizovaných dle Akčního plánu (2011-2015):

- Spuštění Registru ekologických podnikatelů, nastavení sdílení výsledků kontrol v EZ v rámci dozorových organizací, pravidelné proškolení všech inspektorů kontrolních organizací, vydávání Metodických pokynů k zajištění shodného výkladu legislativy.
- Vybudování evidence vstupů pro EZ a založení dlouhodobého polního pokusu EZ s cílem zhodnotit vliv různých způsobů a intenzit hnojení na bioprodukci a půdní prostředí.
- Zlepšení dostupnosti dat o EZ díky pravidelným statistickým zprávám.
- Zvýšení regionálního odbytu biopotravin díky významnému nárůstu počtu faremních zpracoven a rostoucím zájmem spotřebitelů o lokální kvalitní potraviny z faremního zpracování.
- Stabilizace trhu a odbytu českého biomléka díky vytvoření odbytové organizace České biomléko v roce 2012.

- Zlepšení pohody zvířat v EZ pomocí metodiky k hodnocení welfare zvířat a školení pracovníků kontroly (Akční plán ekologického zemědělství v ČR v letech 2016-2020, s. 11).

3.9 Biopotraviny v ČR

3.9.1 Produkce biopotravin

Biopotravina je získána z bioproduktu za velmi specifických a omezených podmínek. Podle zvláštních předpisů a nařízení, které přesně definují, co biopotravina je a z čeho má být vyrobena. Biopotravina, například „biomléko“, musí pocházet od krávy v ekologickém chovu (Moudrý, 1997, s. 4).

V ČR je široký sortiment biopotravin, jsou to zejména mléčné výrobky, maso, koření, těstoviny, luštěniny, obiloviny, vejce, ovoce, zelenina a další méně početné skupiny. Některé biopotraviny ale nejsou soběstačné, vyrábí se jich u nás málo, a tak se musejí dovážet ze zahraničí (maso, zelenina, ovoce, vejce a med). Ze zahraničí se musí dovážet také například olej, který se v ČR vůbec neprodukuje. Podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů v ČR se pohybuje okolo 1 %. Spotřeba na osobu v Kč se pohybuje průměrně okolo 200 korun. Český trh s biopotravinami je velice vyspělý a pohybuje se na předních příčkách, co se týče střední a východní Evropy. Stále ale zaostává za západoevropskými zeměmi. Můžeme říci, že je to hlavně kvůli nedostatečné informovanosti spotřebitelů, která je pak odrazuje od koupě. Pozitivní je, že se situace stále zlepšuje a čím dál více lidí má zájem o biopotraviny. Spotřebitele nejvíce odrazuje cena, která se liší od konvenčních výrobků a je často několikanásobně vyšší. Zdůvodnit to ale musíme větší pracností a nákladovostí výroby. Biopotravina je vyrobena tradičním způsobem, tedy bez umělých barviv, aromat, konzervačních a chemických látek, dochucovadel a sladidel bez jakéhokoli styku s konvenční potravinou a samozřejmě v co největší kvalitě z kvalitních surovin. Úplně první společností, která poskytla biopotraviny na český trh, byla společnost Country Life, s.r.o., založená v roce 1991 (Ministerstvo zemědělství, © 2009-2019).

3.9.2 Zpracování a výroba biopotravin

Mnohé produkty vyprodukované v ekologickém zemědělství končí na trhu jako konvenční produkty, protože chybí zpracovatelský sektor pro bioprodukty. Slabým místem odbytu bioproduktů je marketing a distribuční síť (Ekologické zemědělství v České republice, ročenka 2006, s. 14). Ekologické zpracování musí navazovat na ekologickou produkci a nepoužívat žádná barviva, ochucovadla a přidané konzervační látky, jak je tomu u konvenčního zemědělství. Biopotravina potom ztrácí chuť, vitamíny a enzymy. Ekologické úpravy produkce by se měly řídit pravidly energetické úspornosti, snížení odpadů a neznečišťování životního prostředí, zvýšení recyklace a vyloučení syntetických látek. U ekologického zpracování produktů je zakázáno ozařování a mikrovlnný ohřev, chemické zjemňování, nakládání a uzení za pomoci chemikálií, působení hormonů a chemických látek, dále bělení, a nakonec přidávání syntetických sladidel. Také je zakázáno používání geneticky modifikovaných organismů. Samotná výrobní zařízení na zpracovávání bioproduktů musejí být registrována a schválena certifikační komisí (Šánová, 2006, s. 32).

Nejvíce se využívají ty postupy, které jsou šetrné k produktům a zachovávají jejich biologické a nutriční hodnoty. Při výrobě, zpracování, distribuci i dopravě musejí být biopotraviny přísně odděleny od konvenčních potravin. Přesné postupy a dodržování zásad při zpracování biopotravin popisují směrnice ekologického zemědělství (Moudrý, 1997, s. 16). Ekologičtí podnikatelé, kteří chtějí vyrábět biopotraviny, musejí podat žádost o registraci Ministerstvu zemědělství. V praxi to znamená, že se podává žádost o registraci jako ekofarma a hlášení o výrobě biopotravin. Ministerstvo vede seznam výrobců biopotravin pod názvem Věstník Ministerstva zemědělství (Šánová, 2006, s. 30).

3.9.3 Kontrola biopotravin

Některé zemědělské podniky si myslí, že za označením BIO stojí jen snížení pesticidů, které se používají na hnojení rostlin, nebo omezení používání GMO. Pro tyto případy je ale v České republice zaveden tzv. kontrolní systém, který je součástí nařízení a kontroluje zejména zemědělskou produkci, zpracování, balení a dovoz ze zemí, které nejsou součástí EU. Pověřené jsou čtyři kontrolní organizace, které patří pod Ministerstvo zemědělství. KEZ, o.p.s., ABCERT AG, Biokont CZ, s.r.o. a Burea Veritas Czech Republic, spol. s.r.o. Kontrolní organizace KEZ je na základě pověření MZe podle § 29 zákona č. 242/2000 sb., o ekologickém zemědělství v rozsahu tohoto zákona a nařízení Rady (ES) č. 834/2007

o ekologické produkci a označování ekologických produktů pověřena certifikací produktů vhodných pro použití v ekologickém zemědělství, přírodní kosmetiky, veřejného stravování a od roku 2010 i certifikací biokrmiv (KEZ, © 2009).

Výrobky, které jsou předmětem kontroly, nesou kódové označení:

- KEZ, o.p.s. (CZ-BIO-001)
- ABCERT AG (CZ-BIO-002)
- Biokont CZ, s.r.o. (CZ-BIO-003)
- Burea Veritas Czech Republic, spol. s r.o (CZ-BIO-004)

(Ministerstvo zemědělství, © 2009-2019)

Veškeré provozy a jiné podniky, ať už se jedná o zpracovatelské nebo výrobní, jsou minimálně jednou za rok ve vegetačním období kontrolovány. Kontroly jsou předem hlášené. Existují však i nehlášené kontroly, které se provádějí metodou neplánovaného náhodného výběru a provádějí se jak u začínajících, tak u problematických podniků. Je potřeba poukázat na to, že veškeré náklady spojené s kontrolou a dodržováním podmínek pro hospodaření v EZ bere na sebe podnik či provoz, který vyrábí biopotraviny a kde se kontrola uskutečňuje. Při neohlášené kontrole a nenalezení žádných přestupků a nedostatků kontrolovaný podnik náklady nehradí. Kontrolovány jsou i bioprodukty, které se nedovážejí z EU. Inspektor provádí s doprovodem kontrolu pozemků, stájí, zvířat a jiných. Tato osoba je také povinna zachovávat mlčenlivost a nevypouštět informace o výsledcích kontroly. Zaměřuje se zejména na možné porušení pravidel a na výkyvy mezi číselnými evidencemi a fyzickým stavem. Po kontrole sepisuje inspektor kontrolní zprávu, kde je uveden popis případných přestupků a nedostatků. Zprávu musí podepsat kontrolovaná osoba a kontrolující osoba poté musí navrhnout pokutu nebo zvláštní opatření. Pokud je vše v pořádku, uděluje jeden z certifikačních orgánů osvědčení o akreditaci (Obrázek 4) (Šánová, 2006, s. 41).

Obrázek 4 Osvědčení o akreditaci

Zdroj: KEZ, 2015

Nejčastěji dochází k porušování pravidel v rostlinné a živočišné produkci, například nedodržením správného osevního postupu, nesprávným hnojením, porušováním směrnic, nevhodným ustájením zvířat, nedostačující pastvou či nevhodnou výživou atd. Za opakované porušování přestupků může dojít až k odebrání certifikačního průkazu a vyloučení ze svazu ekologických zemědělců (Moudrý, 1997, s. 18).

3.9.4 Značení biopotravin

„Označování bioproduktů a biopotravin a jeho kontrola je základním nástrojem ochrany spotřebitele před klamáním a klamavou reklamou a ekologického podnikatele, výrobce biopotravin a osoby uvádějící bioprodukty a biopotraviny do oběhu před nekalou soutěží.“ (Šánová, 2006, s. 55)

3.9.5 Značení biopotravin v ČR

Označení biopotravina, které je popsáno v zákoně č. 242/2000 Sb., mohou nést produkty a potraviny, které vzešly z ekologického zemědělství. Biopotravinou se rozumí rostlinný nebo živočišný produkt, na který kontrolní orgán vydal osvědčení o původu bioproduktu. Při zavádění na trh musejí být produkty z ekologického zemědělství řádně označeny chráněnou značkou. U nás se logu přezdívá „biozebra“ (Obrázek 5). Tento znak je hlavním označením výrobku z ekologické produkce. Ministerstvo zemědělství pověřuje

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ), který nese dohled nad biopotravinami a zákonnými povinnostmi s nimi spojenými. Označená biopotravina pak nese číslo kontrolní organizace CZ-KEZ nebo zkratku některé z jiných akreditovaných organizací příslušných k označování, nejdéle však na dobu 15 měsíců. Správné spojení grafického znaku a jména výrobce je pro kupujícího zárukou pravosti bioproduktu. Označení BIO může nést biopotravina, při jejíž výrobě bylo použito více než 95 % hmotnosti nebo objemu z ekologického zemědělství (Šánová, 2006, s. 54).

Obrázek 5 Označení bioproduktů v ČR (barevné a černobílé provedení)

Zdroj: Biokont, 2015

3.9.6 Značení biopotravin v EU

Aby mohl být jakýkoli potravinářský výrobek prodávaný v rámci EU označován jako ekologický, musí být certifikován. V rámci Evropské unie se používá celoevropská jednotná značka (logo) pro bioprodukty (Obrázek 6). Ekofarmáře a ekovýrobce opravňuje k používání této značky certifikát KEZ (Šánová, 2006, s. 55). Tuto značku můžeme vidět například u výrobků z Německa nebo z Rakouska. U potravin z EU nedochází ke kontrole již zmiňovaných tří certifikovaných organizací pro kontrolu biopotravin (KEZ o.p.s., ABCERT AG a Biokont CZ, s.r.o.). Proto se někdy může stát, že bioprodukty ze sousedních zemí mohou obsahovat přidané látky, tzv. „éčka“, která u nás jsou zakázána, avšak to nic nemění na jejich kvalitě. Pro potraviny, které jsou do EU dovezeny ze třetích zemí, je používání loga dobrovolné. Grafický znak loga Evropského společenství je definován v nařízení Rady (ES) č. 834/2008 o ekologické produkci a jeho použití je povinné od 1. července 2010 (Ministerstvo zemědělství, © 2009-2019).

Obrázek 6 Logo Evropského společenství (barevné a černobílé provedení)

Zdroj: Bio-info, 2010

3.9.7 Odbyt v ČR

Trh s biopotravinami stále roste, každý rok spotřebitelé koupí větší množství biopotravin. Musíme zohlednit také sezónní kolísavost biopotravin, některé biopotraviny se kupují více v zimě (biovločky, biomouky) a jiné zase v létě (bioovoce, biozelenina). Obchodníci a výrobci biopotravin musejí vzít v úvahu některé aspekty, které jsou pro odbyt velice důležité.

- Informovanost spotřebitelů z dlouhodobého hlediska
- Znalost ekologického zemědělství a potřebných certifikací, s tím spojenými logy pro označování produktů z ekologického zemědělství
- Rozšiřování znalostí o výrobě, produkci a kontrole biopotravin
- Cenová úroveň biopotravin, která je u většiny případů vyšší než u potravin konvenčních (dáno náročným cyklem výroby biopotravin)
- Propagace a reklama bioproduktů (například vhodný obal a image)
- Změna myšlení obchodníků, kteří raději prodávají levnější konvenční potraviny, méně složité na výrobu (Šánová, 2006, s. 59)

3.9.8 Způsob prodeje

Známe několik způsobů prodeje biopotravin. Prvním způsobem je prodej ze dvora, což představuje prodej přímo na ekofarmě. Druhý způsob je na trhu a v prodejnách zdravé výživy, další způsob, který je v poslední době dost v oblibě, je prodej v supermarketech a hypermarketech, kde jsou přímo oddělení se zdravou výživou a bioprodukty. Výhodou, kterou zákazník shledává v nákupu biopotravin v supermarketech a hypermarketech, je možnost koupit jakékoli zboží, všechno je na jednom místě a nemusí se docházet za koupí dalších produktů do specializovaných prodejen. I velké skladovací

prostory, které mají hypermarkety k dispozici, zaručí stálý sortiment a velkou zásobu. Když se zaměříme na prodejny zdravé výživy, můžeme zde vidět přímou komunikaci prodavače se zákazníkem, který mu dovede poradit při výběru produktů. V zájmu obchodníka by mělo být sledování nových trendů, zlepšování sortimentu a informací v oblasti zdravé výživy a s tím souvisí i udržení kontaktů se zákazníky, aby se docílilo toho, že se zákazník bude do prodejny rád vracet. Dalším typem způsobu prodeje je zásilkový prodej a prodej na farmách v penzionech a restauracích. Zásilkový prodej je určen spíše pro zákazníky, kteří nemají v blízkosti svého bydliště možnost koupit biopotravinu. Zákazník má tedy možnost si zboží nechat poslat, zaplatí však skoro stejnou částku jako v kamenných prodejnách, protože si firmy účtují také poštovné a balné. Některé penziony a restaurace vaří svá jídla z biopotravin a také pořádají ozdravné pobyty a programy, které jsou zaměřeny na zdravou výživu a zdravý životní styl. Tyto penziony však najdeme jen ve velkých městech, jako např. v Praze nebo v Brně (Šánová, 2006, s. 62).

3.9.9 Kvalita biopotravin a vliv na lidské zdraví

Kvalita bioproduktů je chápána jako kvalita celého zemědělského systému spolu se zpracovatelským postupem. Jsou dána jasná pravidla pro pěstování rostlin, chov zvířat, technologii produkce, kontrolu, skladování i distribuci. Kvalita bioproduktů není definována, avšak musí splňovat zdravotní nezávadnost jednotlivých potravin a hygienické předpisy pro výrobu biopotravin. Kvalitnější bioprodukce je dána přísnějšími kontrolami v oblasti ekologického zemědělství. Ekologické zemědělství se snaží co nejvíce zkvalitňovat produkci a zamezit vzniku a vznesení škodlivých látek do přírodního ekosystému, jeho cílem důraz na kvalitu, ne na kvantitu.

Přirozená nutriční a biologická hodnota produktů je dalším bodem, na kterém si ekologické zemědělství zakládá. I menší obsah reziduí těžkých kovů, pesticidů a dusičnanů má vliv na lidské zdraví a vyjadřuje hygienickou hodnotu produktu. Uchování jednotlivých složek, například bílkovin, enzymů, vitamínů i tuků a jiných látek je pro kvalitu potravin i pro lidské zdraví velice důležité.

Kvalita zemědělských produktů je ovlivněna též klimatem, způsobem chovu zvířat, vlastnostmi plemen, pěstováním rostlin a jejich jednotlivých odrůd. S tím je spojeno i to, že při produkci biopotravin bylo dbáno na ochranu životního prostředí a nepoškozování

neobnovitelných zdrojů. U některých rostlin můžeme brát jako spíše negativní jejich obsah přírodních toxinů, kterými se brání proti napadení škodlivými organismy.

Výsledky některých výzkumů ukazují, že biopotraviny mají zaručeně lepší chuť a skladovatelnost. Pouhé měření a složení biopotravin je nedostačující, je potřeba se zaměřit na kvalitu potravin více do hloubky a využívat detailních metod. Vedle klasických analytických a mikrobiologických metod jsou využívány i metody luminiscenční, zobrazovací nebo krystalizační. V porovnání s konvenčním zemědělstvím můžeme vidět rozdíly u jednotlivých látek. Například v mléce, sýru nebo masu je obsah prospěšných mastných kyselin o 10-60 % vyšší, než je tomu u konvenčního produktu. Dále rezidua pesticidů u ovoce a zeleniny jsou téměř 700× nižší u zeleniny a 550× nižší u ovoce než u konvenčního produktu. A nakonec ekologicky pěstovaná zelenina má o 10-40 % méně dusičnanů než zelenina pěstovaná běžným způsobem (Šarapatka, Urban a kol., 2006, s. 24).

4 Vlastní práce

4.1 Vývoj ekologického zemědělství v ČR

4.1.1 Vývoj struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství v ČR

Struktura půdního fondu v ekologickém zemědělství byla začátkem roku 1999 charakterizována velikou převahou trvalých travních porostů, které dosahovaly 86,72 % na celkové ploše 96 044 ha. V roce 2003 vzrostla celková plocha trvalých travních porostů na 231 683 ha. Naopak ale kleslo procento orné půdy z 12,44 % na 8,14 %, přepočteno na hektary klesla plocha orné půdy o téměř 6 000 ha. U trvalých kultur a ostatních ploch můžeme konstatovat mírný vývoj. Naopak je tomu ale v roce 2005, tehdy již ostatní plochy dosahovaly 9,19 %, což činilo 23 440 ha celkové plochy v EZ. Mírný pokles z 90,86 % na 82,34 % zaznamenáváme u trvalých travních porostů. V tabulce 1 je znázorněno srovnání kultury půdního fondu v EZ v České republice.

Tabulka 1 Srovnání struktury půdního fondu v EZ v ČR ve vybraných letech (%), k 31.12. daného roku

Užití půdy	1999	2003	2005	2008	2011	2014	2017
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Orná půda	12,44	7,70	8,14	10,30	12,28	11,42	13,75
Trvalé travní porosty	86,72	90,86	82,34	82,43	82,43	83,54	82,25
Trvalé kultury	0,32	0,36	0,32	0,91	1,54	1,57	1,19
Ostatní plochy	0,52	1,08	9,19	6,37	3,76	3,47	2,81
Celková plocha	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

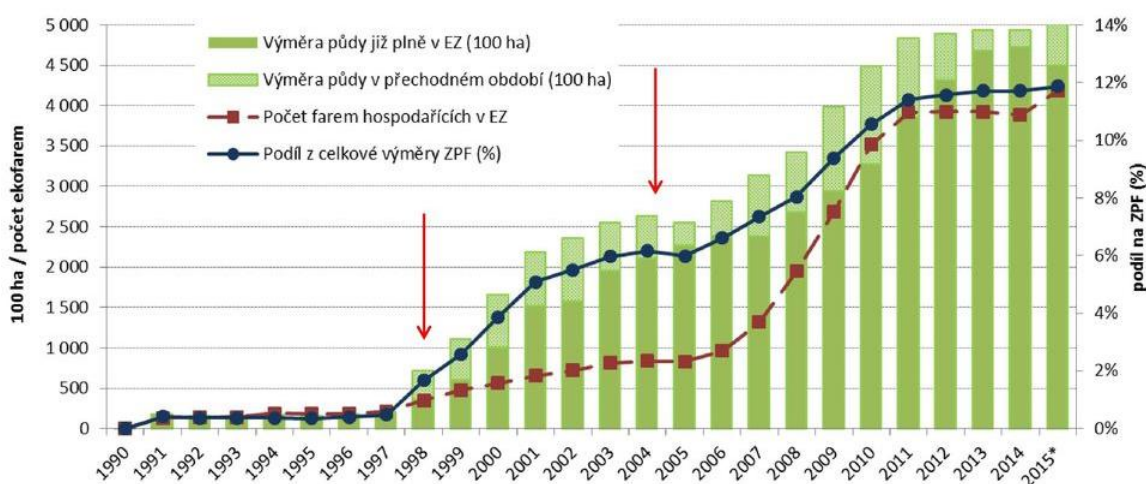
Zdroj: MZe a REP, zpracoval ÚZEI, 2017a

V roce 2008 až 2017 pozorujeme stagnaci u trvalých travních porostů a klesající tendenci vývoje struktury ostatních ploch, jež v roce 2017 dosahovala pouze 14 595 ha. V roce 2011 vzrostla orná půda na 12,28 %, což představovalo 59 281 ha. V roce 2017 činila orná půda 13,75 % na celkové ploše 71 515 ha. Celková výměra veškerého užití půdy v ekologickém zemědělství v ČR na konci roku 2017 představovala 520 032 ha.

4.1.2 Vývoj celkové výměry půdy a počtu ekofarem v EZ

V roce 1990 hospodařily na území EZ pouze 3 ekofarmy na celkové výměře 480 ha. O rok později počet ekofarem stoupl již na 132 a celková výměra půdy činila 17 507 ha. V roce 1991 dosahoval podíl z celkové výměry ZPF 0,41 %. V roce 1994 se zvedl počet ekofarem na 187 a celková výměra půdy v EZ představovala skoro 16 000 ha. V roce 1997 hospodařilo na území ČR 211 ekofarem na celkové výměře půdy 20 239 ha. V roce 1998 nastala meziroční změna v počtu ekofarem oproti roku 1997 o téměř 65 %. Počet ekofarem se tedy vyšplhal na 348 a celková výměra půdy v EZ dosahovala 71 621 ha. Celkový vývoj počtu ekofarem a výměru půdy v EZ znázorňuje graf 1.

Graf 1 Vývoj celkové výměry půdy a počtu farem v ekologickém zemědělství a podílu na celkovém zemědělském fondu v letech 1990-2015, k 31.12. daného roku

Zdroj: MZe a REP, zpracoval ÚZEI, 2016b

Vývoj dále pokračoval a v roce 2000 vzrostl počet farem hospodařících v EZ na 563 a celková výměra půdy v EZ dosahovala bezmála 165 699 ha. V tomtéž roce dosahoval podíl z celkové výměry zemědělského půdního fondu již 3,86 %. O tři roky později, v roce 2003, vzrostla celková výměra půdy v EZ na téměř 255 000 ha, což oproti předešlému roku představovalo 12,3% nárůst. Ve stejném roce se zvýšil i počet ekologických subjektů na celkem 810 podniků. Celková výměra půdy v EZ i počet ekologicky hospodařících podniků stále stoupal a v roce 2007 se přehoupl přes magickou 1 000, a to konkrétně na 1 318 ekofarem, což představovalo meziroční změnu v počtu ekofarem o 37 %. Celková výměra téhož roku činila 312 890 ha a celkový podíl výměry

ZPF představoval 7,35 %. Veliký skok sledujeme mezi lety 2008 a 2009, kdy se počet ekofarem zvýšil z 1 946 na 2 689 podniků, což představovalo meziroční nárůst o 47,6 %. Stagnaci až mírný pokles můžeme pozorovat mezi lety 2011 až 2014, tehdy se počet ekologicky hospodařících farem pohyboval na hranici 4 000 a celková výměra půdy v EZ dosahovala průměru 480 000 ha. Na konci roku 2014 představoval podíl celkové výměry ZPF 11,72 %.

4.1.3 Ekofarmy z pohledu regionálního rozmístění

V České republice patří ekologické zemědělství k jednomu z nejrychleji rostoucích oborů zemědělské výroby u nás. Ekologicky nejvíce obhospodařované půdy se v České republice nacházejí v těchto krajích: Jihočeském, Karlovarském, Moravskoslezském, Ústeckém a Plzeňském. Skoro 60 % všech ekologicky obhospodařovaných prostor se nachází v těchto pěti krajích. Největší průměrná velikost ekologického podniku je v Karlovarském kraji a v Ústeckém kraji. Jihočeský kraj je dlouhodobě na prvním místě v počtu ekofarem (643), následuje kraj Plzeňský, Moravskoslezský a Zlínský s 392 ekofarmami. Ekofarmy s nejnižší průměrnou výměrou se nacházejí v kraji Vysočina, Středočeském kraji a Jihomoravském kraji (nepočítaje Hl. město Praha). Jednotlivý počet ekofarem s celkovými výměrami ploch v EZ znázorňuje tabulka 2.

Tabulka 2 Počet ekofarek a výměra celkové plochy v EZ v krajích ČR v roce 2017, k 31.12. daného roku

Kraj	Počet ekofarek	Výměra z celkové plochy v EZ		Průměrná výměra ekofarmy (ha)
		(ha)	(%)	
Jihočeský	643	78 190,5	15,5	122
Plzeňský	495	61 289,9	12,1	124
Moravskoslezský	404	55 755,3	11,0	138
Karlovarský	230	54 408,0	10,8	237
Ústecký	301	47 608,0	9,4	158
Olomoucký	263	39 510,5	7,8	150
Zlínský	392	37 389,4	7,4	95
Liberecký	267	34 634,7	6,8	130
Královéhradecký	238	23 262,5	4,6	98
Vysočina	353	19 987,8	4,0	57
Jihomoravský	306	19 606,5	3,9	64
Středočeský	318	19 328,2	3,8	61
Pardubický	177	14 496,5	2,9	82
Hl. město Praha	12	152,5	0,0	13
Celkem	4 399	505 620,30	100,00	115

Zdroj: REP, Vlastní zpracování, 2018

Výměra celkové plochy v EZ je největší v Jihočeském kraji, tam dosahuje velikosti 78 191 ha, což představuje 15,5 % celkové výměry plochy v EZ. Dále následuje kraj Plzeňský s 61 290 ha a kraj Moravskoslezský, který s 404 subjekty představuje 11% podíl na celkové výměře plochy v EZ. Hned za ním se drží Zlínský kraj s 392 ekofarmami. Ve středu tabulky se nachází hned několik krajů. Kraj Ústecký s 301 ekofarmami, kraj Olomoucký s 263 ekofarmami a kraj Liberecký s 267 ekologickými podniky. Královéhradecký kraj obhospodařuje 23 263 ha celkové výměry plochy v EZ, což odpovídá 4,6 %. Kraje Jihomoravský, Středočeský a kraj Vysočina podnikají na průměrné celkové výměře 19 500 ha. Naopak na chvostu v počtu ekofarek působí kraj Pardubický s 177 ekofarmami na celkové výměře 14 497 ha. Hlavní město Praha hostí pouze 12 ekofarek. Celkem tedy působí České republice 4 399 ekofarek na celkové výměře 505 620 ha.

4.1.4 Zpracování bioproduktů na ekofarmách

Ke konci roku 2017 bylo registrováno celkem 672 výrobců biopotravin a zároveň 203 jich bylo registrováno i jako ekozemědělec a provádělo zpracování bioproduktů. V roce 2015 představoval podíl faremních zpracovatelů 37,6 % a rok později toto číslo kleslo na 36,1 % a v roce 2017 byl podíl faremních zpracovatelů už pouze 30,2 %. Mezi nejčastěji zpracované bioprodukty patří nápoje, vína, zpracování masa a výroba masných výrobků a mléčné výrobky, jež se dlouhodobě drží na přední příčkách tabulky. Přehled nejčastěji zpracovaných výrobků je uveden v tabulce 3.

Tabulka 3 Počet a zaměření faremních zpracovatelů biopotravin v letech 2015-2017, k 31.12. daného roku

Kód	Ekonomická aktivita (dle NACE)	Počet faremních zpracovatelů		
		2015	2016	2017
10.1	Zpracování a konzervování masa a výroba masných výrobků	41	47	49
10.2.	Zpracování a konzervování ryb, korýšů a měkkýšů	0	0	0
10.3	Zpracování a konzervování ovoce a zeleniny	33	45	40
10.4	Výroba rostlinných a živočišných olejů a tuků	1	1	1
10.5	Výroba mléčných výrobků	51	56	56
10.6	Výroba mlýnských a škrobářských výrobků	6	6	6
10.7	Výroba pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků	1	3	3
10.8	Výroba ostatních potravinářských výrobků	9	7	8
11.0	Nápoje	62	54	58
11.02	Víno z vinných hroznů	52	54	52
Celkem		204	219	221

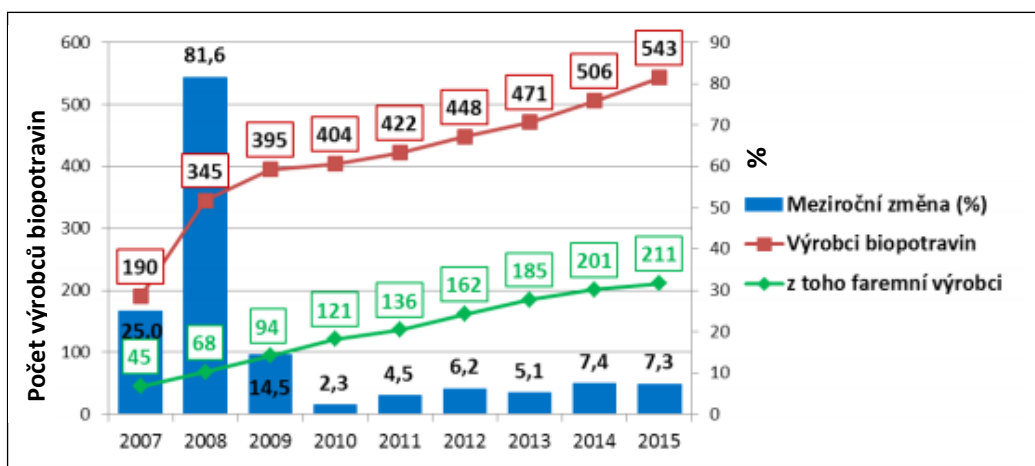
Zdroj: REP, 2018, výpočty ÚZEI

Naopak nejmenší počet faremních zpracovatelů se zaměřuje na výrobu mlýnských a škrobářských výrobků, výrobu pekařských a cukrářských výrobků a ostatních potravinářských výrobků. Pouze jeden ekofarmář na své farmě zpracovává výrobu rostlinných a živočišných olejů a tuků. Zpracováním a konzervováním ryb se v České republice nezabývá žádný faremní zpracovatel.

4.1.5 Vývoj počtu registrovaných výrobců biopotravin v ČR

V roce 2007 bylo registrováno celkem 190 výrobců biopotravin a z toho 45 představovalo faremní výrobce. V dalším roce 2008 stoupl počet registrovaných výrobců biopotravin na 345, to představovalo meziroční změnu 81,6 %. Nejmenší meziroční změna nastala v roce 2010, kdy počet výrobců biopotravin stoupl pouze o 9 subjektů oproti předchozímu roku. Celý vývoj počtu registrovaných výrobců a faremních výrobců biopotravin je znázorněn v grafu 2.

Graf 2 Vývoj počtu registrovaných výrobců a faremních výrobců biopotravin v ČR

Zdroj: MZe a REP, 2016c, zpracoval ÚZEI

V roce 2012 stoupl počet výrobců biopotravin na 448, z toho bylo 162 faremních výrobců. Meziroční nárůst vystoupal na 6,2 %. Na konci roku 2014 bylo registrováno 506 výrobců biopotravin, meziroční nárůst tedy činí 7,4 %, z toho 201 výrobců realizuje svoji výrobu na farmě. V roce 2013 dosáhl obrát výroby biopotravin 1,7 mld. Kč.

4.1.6 Velikost trhu s biopotravinami v ČR

Celkový obrát s biopotravinami vykonaný českými subjekty v roce 2009 činil 1,98 mld. Kč. Objem exportovaných biopotravin představoval přibližně 0,37 mld. Kč. Spotřeba biopotravin v České republice činila 1,61 mld. Kč, s čímž souvisí i spotřeba biopotravin na jednoho obyvatele/rok, která dosahovala výše 154 Kč. V roce 2011 představoval celkový obrát biopotravin včetně vývozu 2,24 mld. Kč, oproti

roku 2010 se zvýšila meziroční změna obratu biopotravin v ČR o 4,6 %. Spotřeba na obyvatele/rok stoupla téměř na 160 Kč. V tabulce 4 je uveden vývoj trhu s biopotravinami v České republice v letech 2009-2016.

Tabulka 4 Vývoj trhu biopotravin v ČR v letech 2009-2016, v mld. Kč, k 31.12. daného roku

Ukazatel	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Celkový obrat biopotravin včetně vývozu (mld. Kč)	1,98	2,10	2,24	2,40	2,72	3,19	3,73	4,19
Vývoz (mld. Kč)	0,37	0,51	0,57	0,62	0,77	1,17	1,48	1,64
Spotřeba biopotravin v ČR (mld. Kč)	1,61	1,60	1,67	1,78	1,95	2,02	2,25	2,55
Meziroční změna obratu biopotravin v ČR (%)	-10	-1	4,6	6,7	9,5	3,9	11,4	13,5
Spotřeba na obyvatele a rok (Kč)	154	151	158	169	185	191	213	241

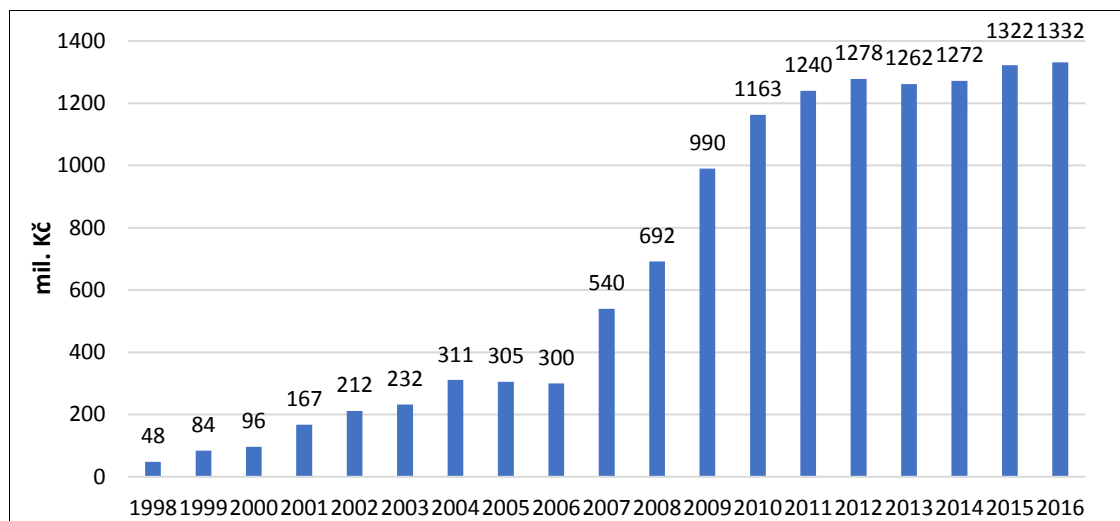
Zdroj: Statistické šetření ÚZEI, Vlastní zpracování, 2017

V roce 2014 vzrostl celkový obrat biopotravin již na 3,19 mld. Kč. Dále vzrostl i celkový vývoz biopotravin na 1,17 mld. Kč a spotřeba stoupla na 2,02 mld. Kč. V dalším roce 2015 činil obrat s biopotravinami celkem 3,73 mld. Kč, to znamenalo meziroční změnu obratu biopotravin o 11,4 %. V tom samém roce vzrostla i spotřeba na obyvatele/rok na 213 Kč. V posledním roce uváděném v tabulce (rok 2016) se celkový obrat biopotravin vyhoupl přes 4 mld. Kč a celková spotřeba biopotravin přesahovala 2,5 mld. Kč. Tyto aspekty měly za následek i vysokou meziroční změnu obratu biopotravin v ČR na 13,5 %. Spotřeba na obyvatele/rok stoupla na 241 Kč.

4.1.7 Vyplacené finanční prostředky na EZ v ČR

Od roku 1998 nastal vliv příznivé dotační politiky, což dokazuje i to, že na dotacích v roce 1998 bylo vyplaceno 48 mil. Kč, zatímco v roce 2001 to bylo již 168 mil. Kč, což je přibližně čtyřikrát více než oproti roku 1998. V roce 2002 dotace dosahovaly výše 212 mil. Kč a za rok 2003 se vyplatilo ekologickým zemědělcům více než 230 mil. Kč. Vyplacené dotace stále stouply a v roce 2006 již celková částka dotací překročila 304 mil. Kč. Jednotlivý vývoj částek dotací v EZ v ČR jsou znázorněny v grafu 3.

Graf 3 Vývoj dotací v ekologickém zemědělství v ČR v letech 1998-2016, v mil. Kč

Pozn.: Celková podpora představuje od roku 2004 objem požádaných namísto do té doby uváděných vyplacených dotací, které jsou vypláceny vždy v průběhu následujícího roku.

Zdroj: MZe, Vlastní zpracování, 2017

Od roku 2007 výše dotací rapidně vzrostla díky výraznému bodovému zvýhodnění ekologických zemědělců při hodnocení investičních projektů v rámci Osy I a Osy III Programu rozvoje venkova. V roce 2007 činily dotace téměř 540 mil. Kč, o rok později to bylo již 691 mil. Kč a v dalším roce 2009 dosahovaly dotace 980 mil. Kč. V roce 2011 se dotace vyšplhaly na 1 240 mil. Kč, poté můžeme konstatovat, že míra dotací spíše stagnovala a v roce 2013 dokonce o 16 mil. Kč klesla. V letech 2015 a 2016 dosahovaly dotace skoro stejné částky, tedy okolo 1 320 mil. Kč.

Začátkem roku 2015 nabývá platnosti nový Program rozvoje venkova na období 2014-2020. Ten ekologické zemědělství podporuje jako samostatné opatření vyjma AEKO.

4.2 Dotazníkové šetření

Metoda dotazování představovala jeden z hlavních cílů této práce a byla zvolena díky shromažďování velkého množství dat za relativně krátkou dobu. Volbou vhodně formulovaných výstižných otázek bylo zjišťováno, zda respondenti kupují biopotraviny, jestli se o biopotraviny zajímají, kde biopotraviny kupují, jak často nakupují biopotraviny a například i místa, kde jsou zvyklí biopotraviny kupovat nejvíce. Dotazníkové šetření bylo uskutečněno v únoru 2019 formou online dotazníku na webových stránkách Survio. Na dotazník odpovídali respondenti z celé České republiky.

Anonymní dotazník (Příloha B) se skládal z 16 otázek, z toho 11 otázek uzavřených a 5 polouzavřených s možností odpovědi „jiné“. U všech otázek mohla být zvolena pouze jedna odpověď. Dále byly odpovědi rozděleny na 6 povinných a 10 nepovinných otázek. U dvou otázek byla možná odpověď „nevím“ a „neznám“, tyto odpovědi byly poskytnuty proto, aby se odpovědi nezkreslovaly a respondenti odpovídali pravdivě.

Výzkumná metoda byla rozdělena na tři části. **První část** obsahovala 4 identifikační otázky a sloužila k základnímu rozřazení respondentů dle charakteristik. **Druhá část** obsahovala otázku, která rozdělila respondenty na ty, kteří kupují biopotraviny a na ty, kteří je naopak nekupují vůbec. Pro ty, kteří odpověděli, že biopotraviny vůbec nekupují, následovala otázka, „proč nekupujete biopotraviny“ a po zodpovězení této otázky respondenti ukončili dotazník. **Třetí část** pak tedy byla už pouze pro ty respondenty, kteří biopotraviny kupují, a představovala nejpodstatnější část výzkumu.

Dotazník byl sdílen přes sociální sítě a pomocí přímého odkazu URL (Uniform Resource Locator).

Průzkumu se zúčastnilo 127 respondentů. Z celkového počtu zodpovězených dotazníků bylo potřeba 7 odpovědí vyřadit kvůli nezodpovězení všech otázek a 10 odpovědí bylo nutno vyřadit kvůli respondentům, kteří podle svých odpovědí nekupují biopotraviny vůbec, ale i v dalších otázkách odpovídali na dotazy, které se týkaly nákupu biopotravin. Celkem tedy odpovědělo na dotazník 110 respondentů, ovšem po rozřazujících otázkách na nákup biopotravin, ukončilo vyplňování dotazníku 14 respondentů. Celkový počet následně klesl na 96 respondentů.

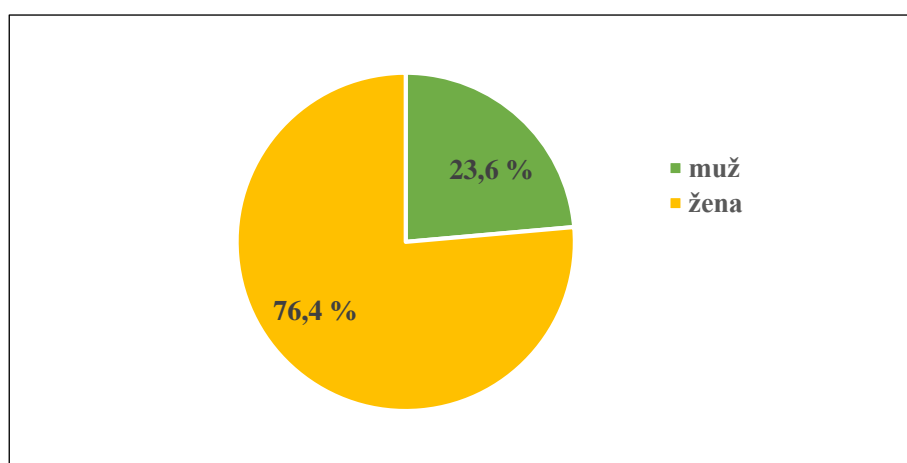
Jednotlivé otázky jsou očíslovány a znázorněny grafy a tabulkami (Příloha A), které jsou doprovázeny slovním popisem získaných výsledků. S odpověďmi se pracovalo v počítačovém programu Word.

4.2.1 První část dotazníku

Otázka č. 1: **Jaké je Vaše pohlaví?**

První otázka se týkala pohlaví respondentů. Dotazník vyplnilo celkem 84 žen a 26 mužů. Výsledky jsou naznačeny v grafu 4.

Graf 4 Pohlaví respondentů

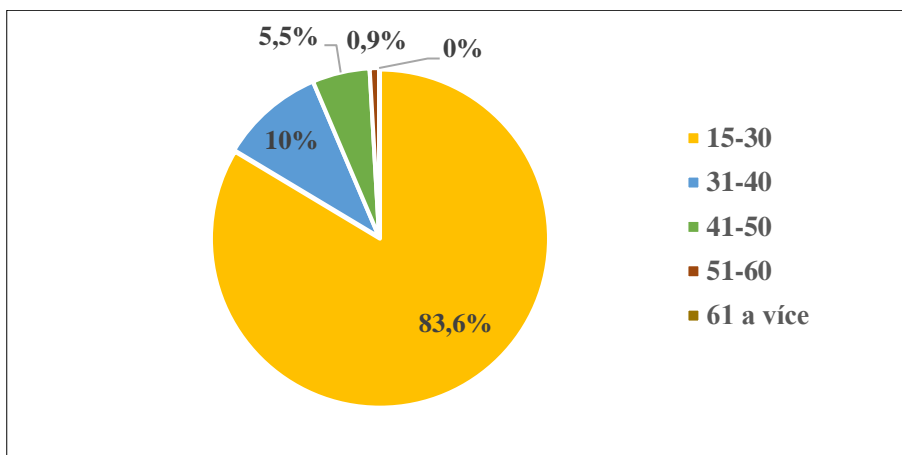

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Otázka č. 2: **Kolik je Vám let?**

U otázky č. 2 byl jednoznačný výsledek. Absolutně nejvíce respondentů (92), kteří odpověděli na dotazník, bylo ve věkové kategorii „15 až 30“ let. Druhá nejzastoupenější věková kategorie (11) byla „31 až 40“ let, poté následovala kategorie „41 až 50“ let (6). Nejméně respondentů odpovídalo ve věkové kategorii „51 až 60“ let, a to pouze jeden respondent. Ve věkové kategorii „61 a více“ let neodpověděl žádný respondent. Výsledky jsou znázorněny v grafu 5.

Graf 5 Věk respondentů

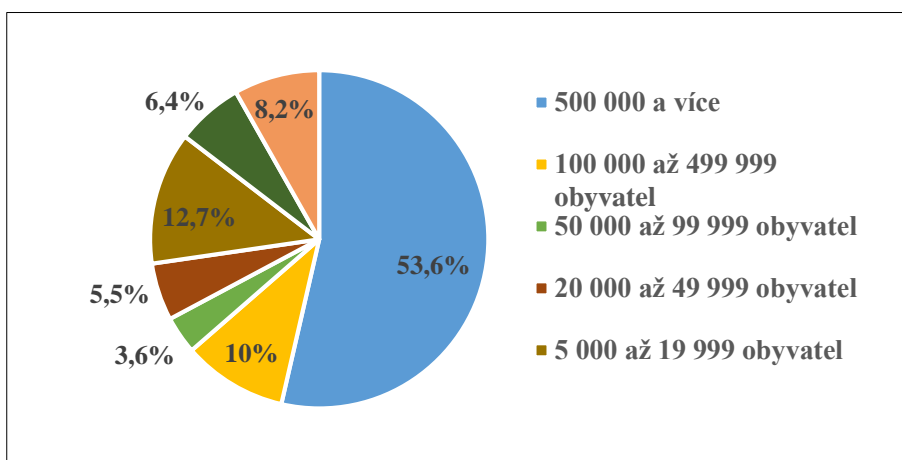

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Otázka č. 3: Jaké je Vaše bydliště podle počtu obyvatel?

V grafu 6 je znázorněno bydliště respondentů dle počtu obyvatel. Podle místa bydliště odpovídalo nejvíce respondentů z kategorie „500 000 a více“ obyvatel (59). Druhá nejpočetnější kategorie byla „5 000 až 19 999“ obyvatel (14), za ní následovala kategorie „100 000 až 499 999“ obyvatel (11). Menší zastoupení (9) představovalo místo bydliště s počtem obyvatel „do 1 000“. Nejmenší zastoupení měly kategorie „1 000 až 4 999“ (7), „20 000 až 49 999“ (6) a kategorie „50 000 až 99 999“ (4) obyvatel.

Graf 6 Bydliště respondentů podle počtu obyvatel

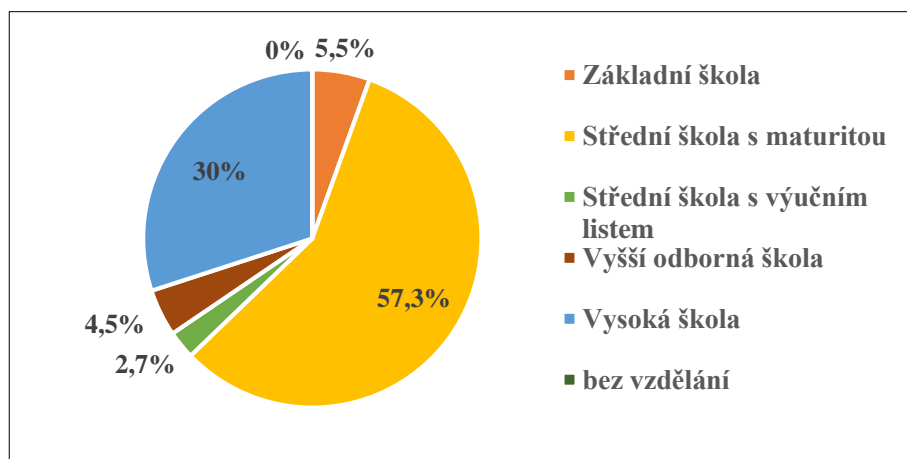

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Otázka č. 4: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Čtvrtá otázka se zabývala nejvyšším dosaženým vzděláním respondentů. Z výsledků v grafu 7 vyplývá, že nejvyšší dosažené vzdělání respondentů je většinou případů středoškolské vzdělání s maturitou (63) a dále následuje vysokoškolské vzdělání (33). Na téměř stejné úrovni se nachází základní škola (6) a vyšší odborná škola (5) jako nejvyšší dosažené vzdělání respondentů. Střední škola s výučním listem měli pouze 3 respondenti. Žádný respondent v kategorii „bez vzdělání“ na průzkum neodpovídal.

Graf 7 Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

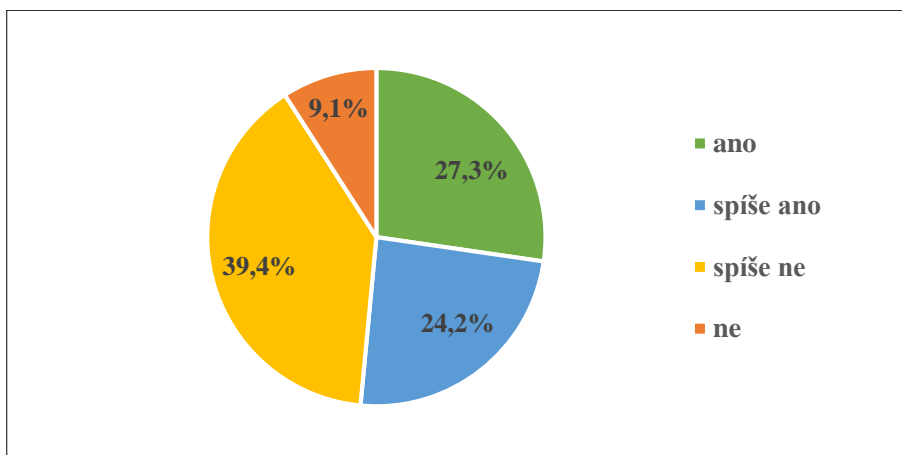
Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Otázka č. 5: Zajímají se respondenti s vysokoškolským vzděláním o biopotraviny?

Respondenti (9) s vysokoškolským vzděláním se zajímají o biopotraviny. Odpověď „spíše ano“ zvolilo 8 respondentů s vysokoškolským vzděláním. Největší část respondentů s vysokoškolským vzděláním odpověděla, že se o biopotraviny spíše nezajímá (13). Zájem o biopotraviny nemají 3 respondenti s vysokoškolským vzděláním. Výsledky jsou znázorněny v grafu 8.

Graf 8 Zájem respondentů s vysokoškolským vzděláním o biopotravinu

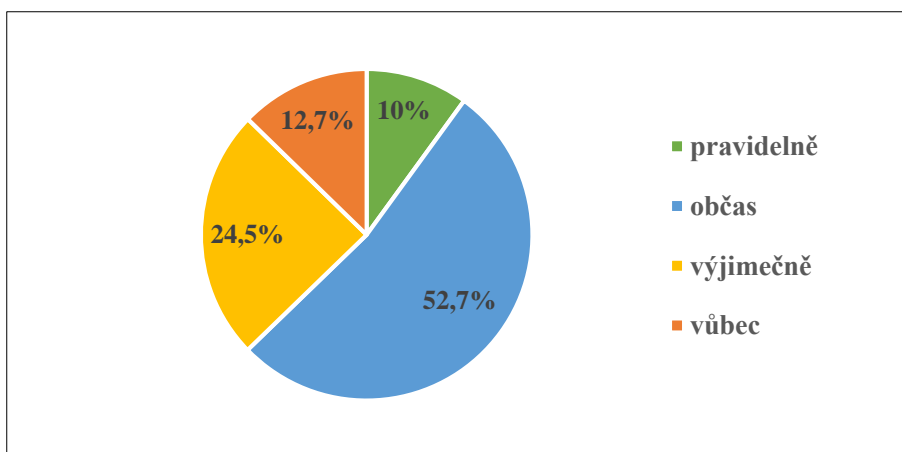
Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

4.2.2 Druhá část dotazníku

Otázka č. 6: **Kupujete biopotravinu?**

Otázka č. 6 v dotazníkovém šetření sloužila jako rozřazovací. Respondenti, kteří na tuto otázku odpověděli „vůbec“ (14), pokračovali v dotazníku otázkou č. 7 a poté ukončili vyplňování dotazníku, protože následující otázky se týkaly pouze těch respondentů, kteří biopotravinu kupují. U této otázky nám výzkum ukázal, že nejvíce respondentů zvolilo odpověď „občas“ (58). Odpověď „výjimečně“ zvolilo 27 respondentů a nejmenší počet odpovědí obdržela odpověď „pravidelně“ (11). Výsledky znázorňuje graf 9.

Graf 9 Nákup biopotravin

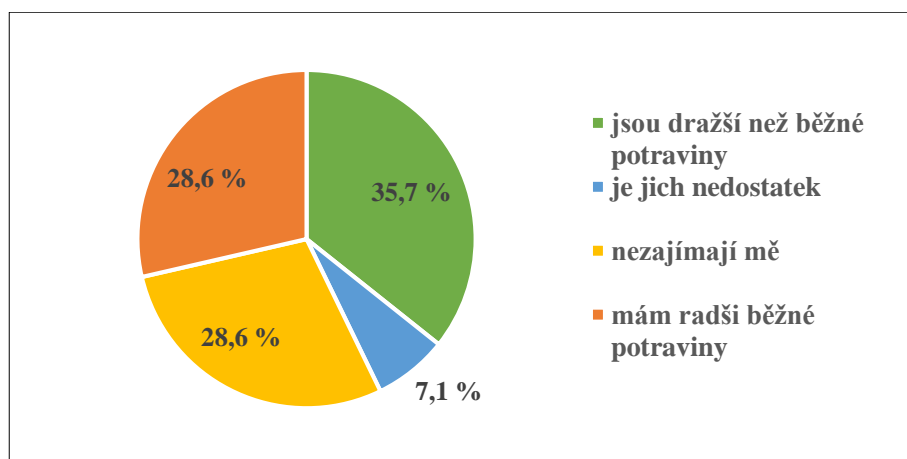

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Otázka č. 7: Proč vůbec nekupujete biopotraviny?

Tato otázka sloužila jen pro ty respondenty, kteří u předchozí otázky odpověděli „vůbec“ (14). Respondenti, kteří kupují biopotraviny, na tuto otázku neodpovídali. Podle dotazníkového šetření nejčastějším důvodem, proč respondenti nekupují biopotraviny (5), je jejich vyšší cena oproti běžným potravinám. Odpověď „mám radši běžné potraviny“ a „nezajímají mě“ zvolilo stejný počet respondentů (4). Pouze jeden respondent vybral odpověď „je jich nedostatek“. Výsledky jsou popsány v grafu 10.

Graf 10 Důvod nekupování biopotravin

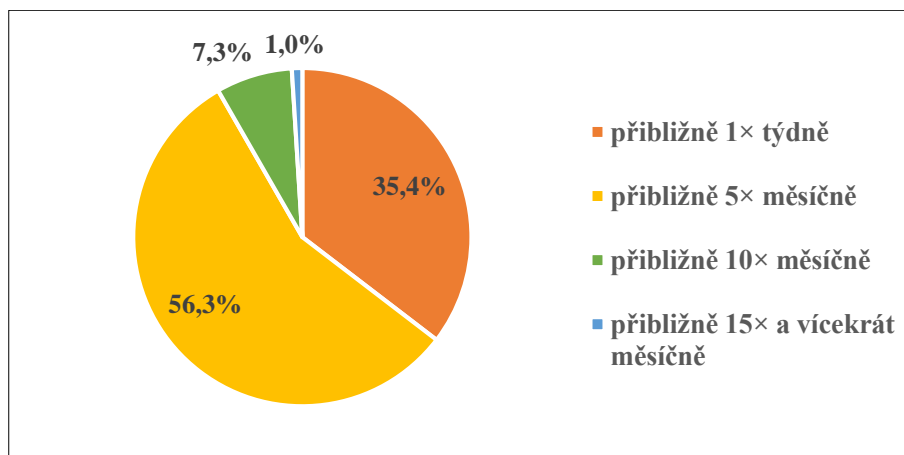
Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

4.2.3 Třetí část dotazníku

Otázka č. 8: Kolikrát týdně a kolikrát měsíčně biopotraviny kupujete?

Celkový počet se snížil o 14 respondentů kvůli rozřazovací otázce na nákup biopotravin, respondenti, kteří nenakupují biopotraviny, již dále na otázky v dotazníku neodpovídali a počet respondentů tedy klesl na 96. Ve výsledcích je vidět, že nejvíce respondentů nakupuje biopotraviny „přibližně 5× měsíčně“ (54). 34 respondentů nakupuje biopotraviny „přibližně 1× týdně“ a 7 dotazovaných nakupuje biopotraviny „přibližně 10× měsíčně“. Pouze 1 respondent si koupí biopotraviny „přibližně 15× a vícekrát měsíčně“. Výsledky popisuje graf 11.

Graf 11 Četnost nákupu biopotravin

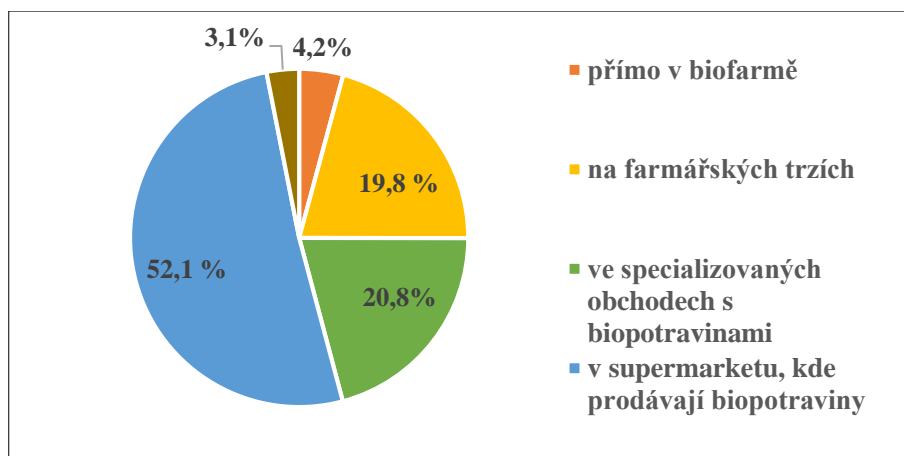

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Otázka č. 9: Kde biopotraviny kupujete?

Z grafu 12 je vidět, že nejvíce respondentů nakupuje biopotraviny v supermarketu (50), kde může společně s nimi nakoupit i jiné potraviny a produkty. Na farmářských trzích nakupuje 19 respondentů. Do specializovaných obchodů nejčastěji se zdravou výživou, kde biopotraviny prodávají chodí nakupovat 20 respondentů. Přímo v biofarmě nakupují 4 respondenti. Zbytek respondentů (3) nakupuje biopotraviny „jinde“.

Graf 12 Místo nákupu biopotravin

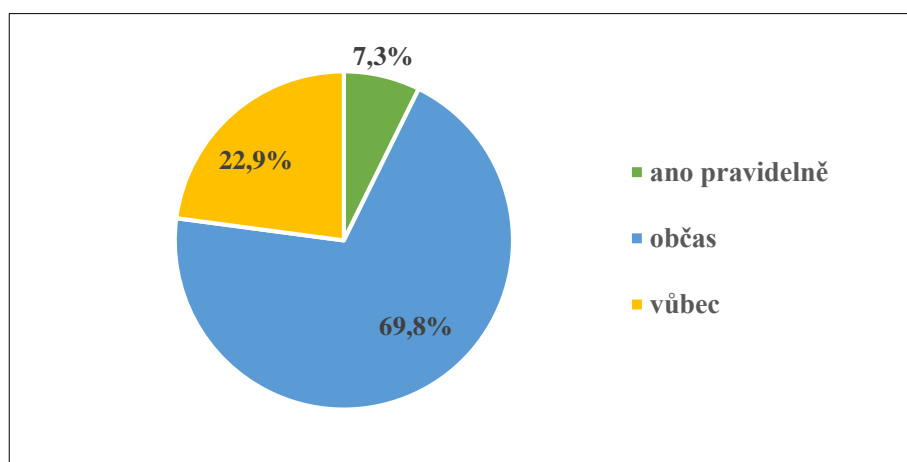

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Otázka č. 10: Účastníte se pravidelně farmářských trhů?

U otázky č. 10 potvrdilo pravidelnou účast na farmářských trzích 7 respondentů. Odpověď „občas“ zvolilo největší počet dotazovaných (67). 22 respondentů se farmářských trhů vůbec nezúčastňuje. Výsledky jsou znázorněny v grafu 13.

Graf 13 Účast na farmářských trzích

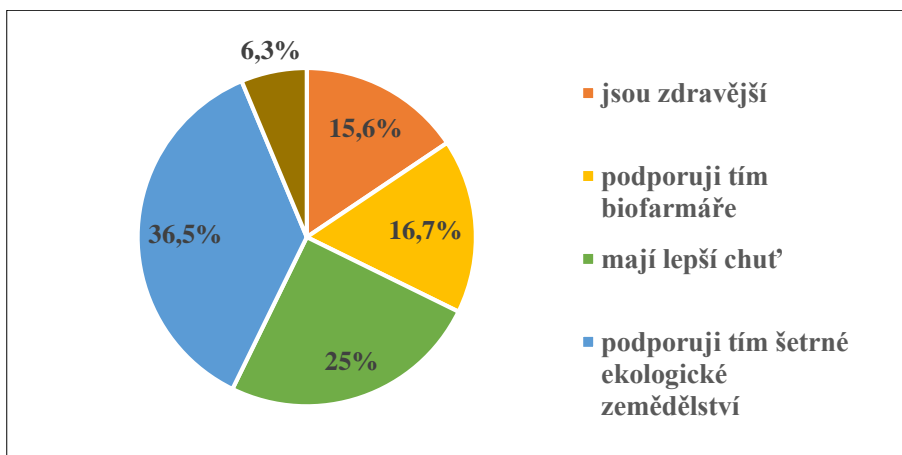

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Otázka č. 11: Proč biopotraviny kupujete?

Většina respondentů (35) u otázky č. 11 odpověděla, že koupí biopotravin podporuje šetrné ekologické zemědělství. 24 respondentů kupuje biopotraviny kvůli jejich lepší chuti a 16 respondentů odpovědělo, že koupí biopotravin podporují biofarmáře. Dále respondenti (15) kupují biopotraviny, protože jsou zdravější. Dotazovaní měli na výběr také možnost „jiná odpověď“, kam psali další svoje názory. Mezi celkovými 6 odpověďmi byla například kombinace všech uvedených možností odpovědí nebo například omezené množství pesticidů a chemických látek, které se v ekologickém zemědělství nepoužívají. Výsledky znázorňuje graf 14.

Graf 14 Důvod nákupu biopotravin

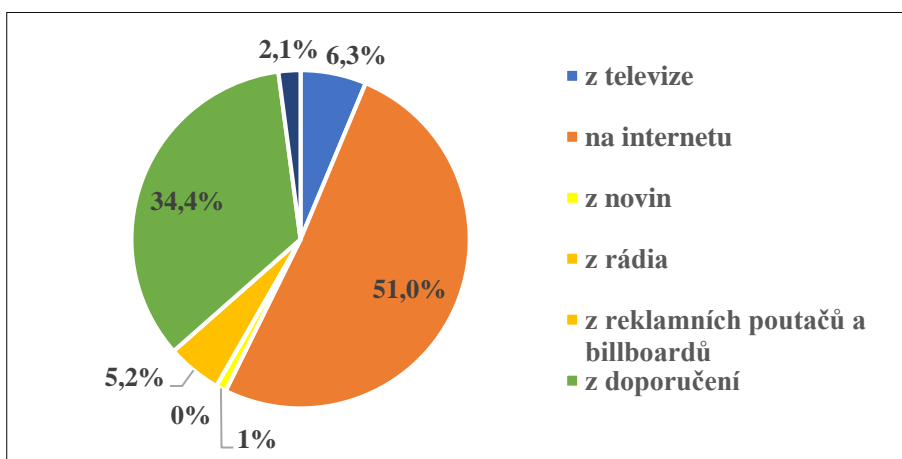

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Otázka č. 12: Jak se dovídáte o biopotravinách?

Graf č. 15 popisuje zdroje informací o biopotravinách. Nejvíce respondentů se o biopotravinách dozvídá na internetu (49). Z doporučení se o biopotravinách dozvídá 33 respondentů. Dále se respondenti o biopotravinách dozvídají z televize (6) a z reklamních poutačů a billboardů (5). 2 respondenti zvolili odpověď „jiná“, kam psali, že se o biopotravinách dozvídají také ze školy a z etikety na obalu.

Graf 15 Zdroj informací o biopotravinách

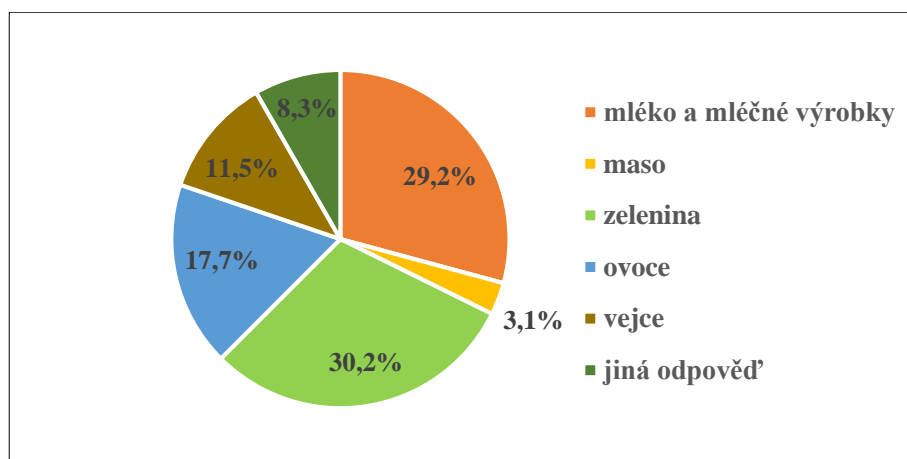

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Otázka č. 13: Které biopotraviny nejvíce kupujete?

Podle výzkumu respondenti nejvíce kupují zeleninu (29) a mléko a mléčné výrobky (28). Následuje ovoce, které kupuje 17 respondentů a vejce, která kupuje 11 respondentů. Málo kupovanou potravinou je maso, které kupují pouze 3 dotazovaní. Respondenti (8) zvolili také odpověď „jiná“, v této otázce uvedli, že nejčastěji dále kupují kukuřičné výrobky, bio ovocné šťávy, med, pečivo, bio stravu pro děti a přírodní kosmetiku. Výsledky jsou znázorněny v grafu 16.

Graf 16 Které biopotraviny respondenti nejvíce kupují

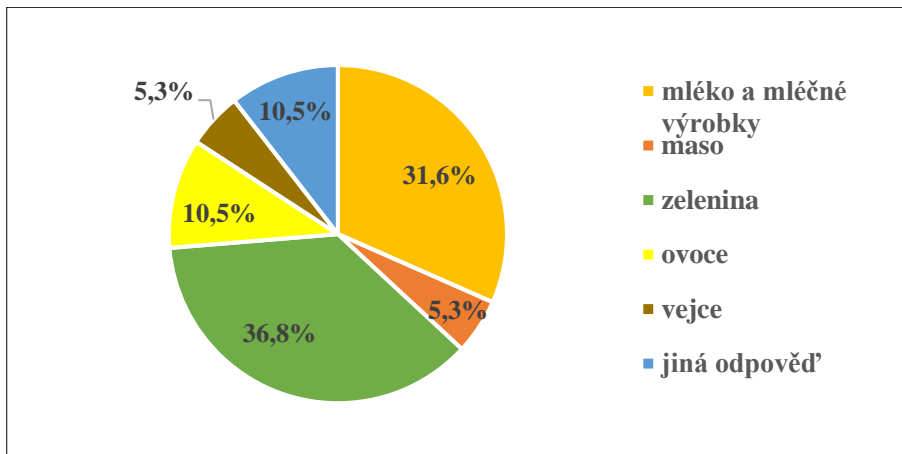

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Otázka č. 14: Co respondenti nejčastěji kupují na farmářských trzích?

Respondenti nejvíce kupují na farmářských trzích zeleninu (7), dále mléko a mléčné výrobky (6) a shodně respondenti kupují ovoce, pečivo, koření, med a stravu pro děti (2). Nejméně respondenti na farmářských trzích kupují maso a vejce (1). Výsledky jsou uvedeny v grafu 17.

Graf 17 Nejčastěji kupovaná biopotravina na farmářských trzích

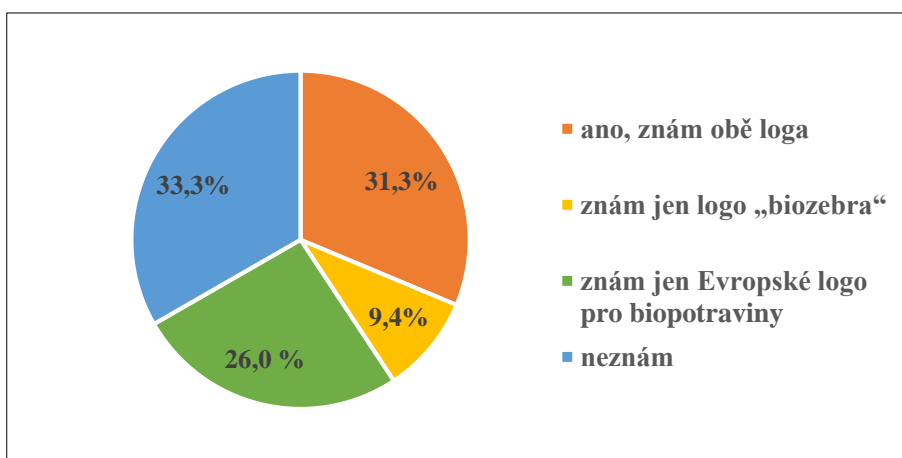

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Otázka č. 15: **Znáte loga, která se používají pro značení biopotravin, jako jsou například „biozebra“ nebo Evropské logo pro biopotraviny?**

V grafu 18 jsou znázorněny výsledky otázky č. 15 zda respondenti znají loga, kterými se označují bioprodukty z České republiky a Evropské unie. Evropské logo společenství zná 25 respondentů, logo „biozebra“ zná pouze 9 dotazovaných. Obě loga pro označování výrobků z ekologického zemědělství zná 30 respondentů. Největší část (32) zaujmají respondenti, kteří neznají ani jedno z výše uvedených označení bioproduktů.

Graf 18 Informovanost respondentů o značení biopotravin

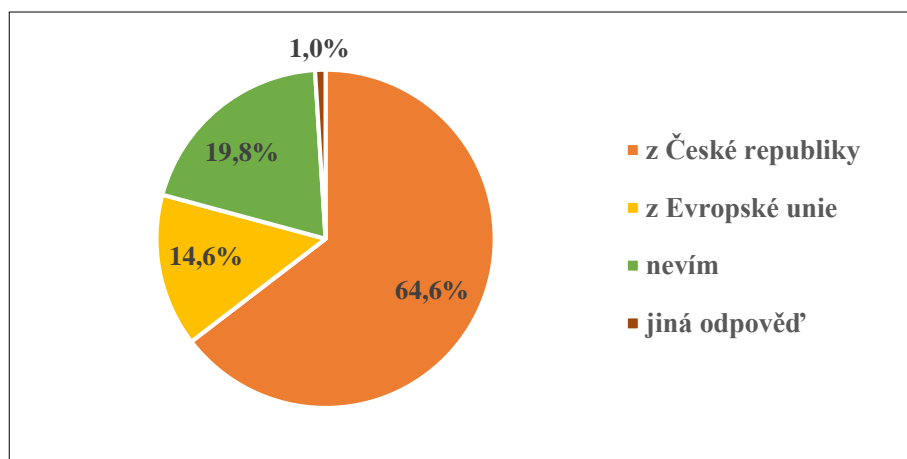

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Otázka č. 16: **Z jaké země nejčastěji pocházejí biopotraviny, které kupujete?**

Nejvíce biopotravin, které respondenti kupují, pochází z České republiky (62). Dále respondenti kupují biopotraviny, které pochází z Evropské unie (14). Mezi odpověď „jiné“ zařadili respondenti země mimo EU (1). Poměrně velký počet respondentů (19) neví, z jaké země jsou biopotraviny, které kupují. Výsledky jsou uvedeny v grafu 19.

Graf 19 Nejčastější země původu biopotravin

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

5 Výsledky a diskuse

Z dotazníkového šetření je zřejmé, že respondenti mají stále větší zájem o biopotraviny. Absolutní většina dotazovaných kupuje biopotraviny hlavně kvůli podpoře biofarmářů, šetrného ekologického zemědělství, zdraví prospěšným látkám a také kvůli jejich lepší chuti.

Důvodem, proč někteří respondenti biopotraviny nekupují, se podle průzkumu ukázal nezájem o biopotraviny a vyhovující konvenční potraviny. Avšak důležitý faktor, který hraje roli v tom, jestli spotřebitelé kupují biopotraviny, je také jejich cena, která je ve většině případů vyšší než u konvenčních potravin a produktů. Stále více lidí si však v dnešní době zaplatí spíše za kvalitu než kvantitu, proto odbyt biopotravin roste.

Spotřebitelé nakupují biopotraviny několikrát do měsíce, a to hlavně ve velkých městech s počtem obyvatel větším než 500 000. Biopotraviny nakupují zejména ženy se středoškolským vzděláním s maturitou či vysokoškolským vzděláním.

Nejčastěji nakupovanou biopotravinou se podle průzkumu stalo mléko a mléčné výrobky. Dále respondenti nejvíce nakupují v bio kvalitě zeleninu, ovoce a vejce. Méně kupovanými výrobky jsou bio ovocné šťávy, koření, luštěniny a pečivo.

Z průzkumu vyplývá, že respondenti nakupují nejčastěji biopotraviny ve velkých supermarketech, kde najdou vše na jednom místě a spolu s biopotravinami zde mohou koupit i klasické produkty. Druhým nejčastějším místem nákupu biopotravin se staly farmářské trhy, které se stávají stále více populárnějšími. Spotřebitelé mají zde možnost koupit čerstvé produkty v bio kvalitě přímo od farmářů. Dále to jsou prodejny se zaměřením na zdravou výživu, které se na prodej bioproduktů specializují. Kupovat biopotraviny přímo na biofarmu jezdí jen zanedbatelné množství.

O biopotravinách se respondenti ve většině případů dozvídají z internetu a z doporučení. Dalším zdrojem informací je pro ně televize, škola a reklama na billboardech.

Z dotazníkového šetření je patrné, že většina biopotravin zakoupená spotřebiteli pochází z České republiky. V dalších případech pocházejí biopotraviny ze zemí Evropské unie a asi třetina respondentů odpověděla, že neví, odkud pocházejí biopotraviny, které kupují.

Obě loga používaná pro značení biopotravin jak v České republice, tak v Evropské unii zná zhruba třetina oslovených respondentů. Logo „biozebra“, které se používá v České republice, má v povědomí jen malé procento respondentů. Zhruba třetina dotazovaných se nesešla ani s jedním logem, které označuje biopotravinu.

5.1 Návrhy a doporučení

Biopotravinu se dostávají stále častěji do povědomí spotřebitelů. Označení BIO zná již spoustu spotřebitelů, avšak mnoho z nich si k nim stále nenašlo cestu. Každým rokem se v České republice vyrobí a prodá vyšší počet biopotravin a bioproduktů, jejich zastoupení na trhu roste a jsou mnohem dostupnější, než bývaly.

Posílit by potřebovala propagace biopotravin, stále je mnohem menší oproti běžným konvenčním potravinám a zůstává tak v pozadí. Různé veletrhy, přednášky, biojarmarky a soutěže, které se konají jako forma propagace biopotravin sice fungují, ale ne v takové míře, v jaké by měly. Větší důraz by se měl klást na reklamu v médiích, v televizi, rádiích či rozhlase. Reklama by mohla fungovat například formou krátkých televizních upoutávek. Více billboardů a poutačů by nepochybně také pomohlo k většímu odbytu biopotravin na českém trhu. Dále by jistě pomohla v propagaci biopotravin i osvěta ve školách. Biopotravinu by měla znát již mladá generace, čím dříve budou o biopotravinách vědět, tím lépe. Vždyť biopotravinu v sobě skrývají zdraví prospěšné látky, neobsahují žádné chemické přídavné prvky a mají velmi vysokou nutriční hodnotu. Pomoci s propagací biopotravin mohou i letáčky s nejdůležitějšími informacemi o biopotravinách, které by mohly být umístěny v různých zdravotních střediscích.

V České republice se za posledních 10 let rapidně zvýšil počet ekofare, proto by se mělo dbát také na to, aby byla biopotravina vyrobena v České republice a aby se omezil dovoz biopotravin z ostatních zemí. Kvalita biopotravin je v České republice na velmi dobré úrovni. Čeští ekologičtí farmáři udělali veliký pokrok ve výrobě biopotravin a spotřebitelé by je měli podporovat a vyhledávat výrobky, které pocházejí z tuzemského trhu.

V obchodních řetězcích by pomohlo umístit výrobky s označením BIO blíže k výrobkům konvenčním, aby si spotřebitelé mohli na místě porovnat jejich složení.

6 Závěr

Tato bakalářská práce popisuje ekologické zemědělství a biopotraviny v České republice. Je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou. V teoretické části jsou popsány východiska ekologického zemědělství. Jsou zde vysvětleny pojmy, které se týkají ekologického zemědělství, rozdíly mezi ekologickým a konvenčním zemědělstvím, cíle ekologického zemědělství a také legislativa. Právě díky zákonům a vyhláškám, které nastavují pravidla ekologického zemědělství, stoupá počet ekologicky hospodařících podniků. V praktické části je analyzován vývoj ekologického zemědělství v České republice a dotazníkové šetření, které je zaměřeno na nákup biopotravin.

V České republice se datuje vznik ekologického zemědělství rokem 1989, kdy u nás byly celkem tři ekofarmy. O třicet let později již máme přes 4 000 biofarem. Ekologické hospodaření a provoz ekofarem patří u nás k nejrychleji rostoucím oborům. Nejvíce ekofarem nalezneme v Jihočeském (643), Plzeňském (495) a Moravskoslezském kraji (404). Nejčastěji faremní zpracovatelé vyrábějí mléčné výrobky, zpracovávají nápoje, vína z vinných hroznů, ovoce, zeleninu a maso a masné výrobky.

Ekologické zemědělství v České republice dosahuje nyní velmi vysoké úrovně a je na předních příčkách co se týče počtu ekologických farem a výměry půdy v režimu ekologického zemědělství v Evropské unii.

Od roku 1990 se v České republice začaly vyplácet dotace, které byly o dva roky později zrušeny a znovu obnoveny v roce 1998. Dotace hrají v ekologickém zemědělství velmi důležitou roli, mnoho ekologických zemědělců by si nemohlo dovolit provoz svého podniku, kdyby nedostávali dotace, které se v České republice stále zvyšují. Zatímco v roce 1998 bylo vyplaceno 48 mil. Kč finančních prostředků, v roce 2008 to již bylo 692 mil. Kč a nyní se finanční prostředky na podporu ekologického zemědělství ustálily na zhruba 1330 mil. Kč. Zde je vidět velký posun, díky kterému dnes máme tak velký počet ekologicky hospodařících podniků.

Vývoj struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství má také vzestupnou tendenci. Nejvíce ploch v režimu ekologického zemědělství zaujímají trvalé travní porosty a orná půda. V roce 2017 představovala veškerá výměra půdy užitá v ekologickém zemědělství 520 032 ha, což je v celkovém zemědělském půdním fondu zhruba 12% podíl.

Stoupá i počet registrovaných výrobců biopotravin a s ním i velikost trhu s biopotravinami. Oproti roku 2007, kdy bylo v České republice registrovaných pouze

190 výrobců biopotravin, se nyní počet pohybuje okolo 600 registrovaných výrobců biopotravin. Trh s biopotravinami se stále rozvíjí, a nejenže stoupá různorodost zastoupených komodit, které se dají koupit v bio kvalitě, ale stoupá i obrat biopotravin, který v roce 2016 činil 4,19 mld. Kč. Spotřeba biopotravin také roste, každý Čech utratí v průměru za biopotravinu 241 Kč ročně a celková spotřeba biopotravin v České republice dosahuje částky 2,55 mld. Kč.

V praktické části velkou část představuje vlastní výzkum v podobě dotazníkového šetření. Průzkum trhu byl proveden za účelem analýzy nakupování biopotravin v ČR.

Z výsledků dotazníku plyne, že Češi mají stále více v oblibě biopotravinu. Nejčastěji je kupují díky jejich lepší chuti, podpoře ekofarmářů a ekologicky šetrného zemědělství. Dalšími důvody je i to, že jsou zdravější a k jejich výrobě není použito chemických látek a pesticidů. Velkou roli v nakupování biopotravin hraje také jejich cena, která se mnohdy liší od ceny „obyčejných“, konvenčních výrobků a kvůli které lidé nekupují biopotravinu nebo alespoň ne v takovém množství, a tak často.

Nejčastěji si biopotravinu kupují lidé z velkých měst, a to zhruba pětkrát do měsíce. Mnohokrát jsou to spíše ženy než muži. Nejvíce nakupovanými biopotravinami je mléko a mléčné výrobky, ovoce, zelenina a vejce. Dále také mezi často kupované biopotravinu patří dětská výživa, koření, med, maso a pečivo.

Biopotravinu jsou dnes k sehnání i v různých supermarketech a hypermarketech, kde také podle průzkumu lidé nejvíce biopotravinu kupují. Tím se ale trochu vytrácí vztah k přírodě a ekofarmářům. Mnohdy v supermarketech nakupují lidé díky nižším cenám a pohodlnosti – vše seženou na jednom místě a nemusejí do specializovaných obchodů. Vedle velkých obchodních řetězců respondenti kupují biopotravinu také na farmářských trzích, které se stávají stále více populárními a lidé si k nim začínají hledat cestu.

Stále však spotřebitelé neznají loga pro značení ekologických produktů. Hlavně logo „biozebra“, které se používá v České republice. Tady je vidět nízká informovanost spotřebitelů o značení biopotravin. Povzbuzující však je, že většina výrobků, které lidé zakoupí v bio kvalitě, pochází z České republiky.

7 Seznam použitých zdrojů

Seznam knižních zdrojů

Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2016-2020: Czech action plan for development of organic farming 2016-2020. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2016, 96 s. ISBN 978-80-7434-193-9.

ČERVENKA, Jaroslav a Kateřina KOVÁŘOVÁ, 2005. *Biopotraviny.* V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 111 s. ISBN 80-213-1404-4.

Ekologické zemědělství 2007 = Organic farming 2007: Praha Suchdol, 6.-7.2.2007: sborník z konference. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2007, 214 s. ISBN 978-80-213-1611-9.

Ekologické zemědělství v České republice: ročenka .. Praha: Ministerstvo zemědělství České republiky, 2006, 24 s. ISBN 80-7084-554-6.

KLÍNSKÝ, Petr a Otto MÜNCH, 2012. *Ekonomika pro obchodní akademie a ostatní střední školy.* 4., upr. vyd. Praha: Eduko, 156 s. ISBN 978-80-87204-37-5.

MOUDRÝ, Jan, 1997. *Bioprodukty.* Praha: Institut výchovy a vzdělávání Ministerstva zemědělství ČR, 37 s. Ekologie (hnědá ř.). ISBN 80-710-5138-1.

ŠÁNOVÁ, Petra, 2006. *Cvičení z biopotravin.* V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 95 s. ISBN 80-213-1460-5.

ŠARAPATKA, Bořivoj a URBAN, 2003. *Ekologické zemědělství: učebnice pro školy i praxi.* Praha: MŽP, 280 s. ISBN 80-721-2274-6.

ŠARAPATKA, Bořivoj a Jiří URBAN, 2005. *Ekologické zemědělství: učebnice pro školy i praxi.* Šumperk: PRO-BIO, 334 s. ISBN 80-903-5830-6.

ŠARAPATKA, Bořivoj a Jiří URBAN, 2006. *Ekologické zemědělství v praxi*. Šumperk: PRO-BIO, 502 s. ISBN 80-87080-00-9.

ŠONKOVÁ, Romana, 2006. *Welfare v ekologickém zemědělství: Šance pro lepší život hospodářských zvířat*, 30 s. ISBN 80-7271-176-8.

Seznam internetových zdrojů

BIO-INFO: Jak používat nové evropské logo pro biopotraviny [online]. 2010 [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: <http://www.bio-info.cz/zpravy/jak-pouzivat-nove-evropske-logo-pro-biopotraviny?highlightWords=jak+pou%C5%BE%C3%ADvat+evropsk%C3%A9+logo+biopotravin>

BIOKONT: Biokont CZ, s.r.o. - inspekce a certifikace BIO [online]. (PDF). 2015 [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: https://www.biokont.cz/images/loga_v-ez_20150911.pdf

ČESKO. *Zákon č. 242/2000 ze dne 29. června 2000 o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů* [online]. (PDF). [cit. 2019-02-24]. Dostupné z: http://www.biokont.cz/images/z242nr834nk889-710_web1.pdf

ČESKO. *Zákon č. 258/2000 ze dne 14. července 2000 o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů* [online]. (PDF). [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: <http://www.khshk.cz/khsdata/hv/legislativa/z258-2000.pdf>

ČESKO. *Zákon č. 33/2011 ze dne 26. ledna 2011 o krmivech ve znění pozdějších předpisů* [online]. (PDF). [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: <file:///C:/Users/Dell-PC/Downloads/sb0011-2011-33-2011.pdf>

ČTPEZ: Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství [online]. 2012 [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: <http://www.ctpez.cz/m/cz/o-ctpez/aktuality/kez-vyhlasuje-vyberove-rizeni-na-pozici-inspektora-ez>

DROBNÍK, Aleš, 2011. *Indexy základní, řetězové a tempa růstu* [online]. (PDF). 2011, 17 s. [cit. 2019-02-28]. Dostupné z: <https://www.blek.cz/Grant/Sources/KAS/15IndexyZakladniRetezove.pdf>

EAGRI Ministerstvo zemědělství: Právní předpisy MZe [online]. (PDF). 2012 [cit. 2019-03-05]. Dostupné z: [file:///C:/Users/Dell-PC/Downloads/sb0029-2012-80-2012%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Dell-PC/Downloads/sb0029-2012-80-2012%20(1).pdf)

Ekologické zemědělství v České republice: ročenka. [online]. (PDF). Praha: Ministerstvo zemědělství, 2017a, 80 s. ISBN 978-80-7434-470-1. Dostupné také z: http://eagri.cz/public/web/file/616968/Rocenka_Ekologickeho_zemedelstvi_2017_k_zverejneni.pdf

Ekologického zemědělství v České republice: ročenka. [online]. (PDF). Praha: Ministerstvo zemědělství, 2016b, 88 s. ISBN 978-80-7434-333-9. Dostupné také z: http://eagri.cz/public/web/file/533356/Roc_enka_EZ_2015_www_komplet.pdf

EVROPSKÁ KOMISE: Ekologické zemědělství [online]. [cit. 2019-02-24]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/organic-farming/becoming-organic-farmer_cs

GREENPEACE: Geneticky modifikované organismy a ekologické zemědělství [online]. 2006 [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: <https://www.greenpeace.org/archive-czech/cz/Archiv/kampane2/geneticke-modifikace/informacni-materialy/GMOaEZ/>

IFOAM: Definition of organic agriculture [online]. 2015 [cit. 2019-02-24]. Dostupné z: <https://www.ifoam.bio/en/organic-landmarks/definition-organic-agriculture>

IFOAM: History [online]. 2015 [cit. 2019-02-24]. Dostupné z: <https://www.ifoam.bio/en/about-us/history>

KEZ: Kdo jsme [online]. [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: <http://www.kez.cz/nabidka-sluzeb>

Metodické pokyny pro ekologické zemědělství [online]. (PDF). Praha: Ministerstvo zemědělství, 2016, 92 s. [cit. 2019-02-24]. ISBN 978-80-7434-327-8.

Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/533392/Metodicke_pokyny___brozura.pdf

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ: Biopotraviny [online]. [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/aktualni-temata/biopotraviny/>

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ: Kontrolní organizace [online]. [cit. 2019-02-25].

Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/kontrola/>

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ: Loga pro ekologické zemědělství [online].

[cit. 2019 02 25]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/dokumenty-statistiky-formulare/loga-a-znaceni/>

Nariadení Komise (ES) č. 1235/2008 [online]. (PDF). [cit. 2019-02-25]. Dostupné

z: http://www.kez.cz/sites/default/files/dokumenty/Zakon_5.pdf

Nariadení Komise (ES) č. 889/2008 [online]. (PDF). [cit. 2019-02-25]. Dostupné

z: <http://www.kez.cz/sites/default/files/dokumenty/2015-889-2008-19122014.pdf>

Nariadení Komise (EU) č. 829/2014 [online]. (PDF). [cit. 2019-02-25]. Dostupné z:

http://www.biokont.cz/images/narizeni_komise_es_c.829_2014.pdf

Nariadení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologickém zemědělství [online]. (PDF).

[cit. 2019 02 25]. Dostupné z: <http://www.kez.cz/sites/default/files/dokumenty/2015-834-2007-10062013.pdf>

Nariadení Vlády č. 241/2004 Sb. [online]. [cit. 2019-02-25]. Dostupné z:

<https://docplayer.cz/6894567-Metodika-k-provadeni-narizeni-vlady-c-241-2004-sb.html>

Statistická šetření ekologického zemědělství: Základní statistické údaje. [online]. (PDF). Praha, 2018, 65 s. Dostupné také z:
http://eagri.cz/public/web/file/611801/Statistika_ekologickeho_zemedelstvi_2017.pdf

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 16/2006 Sb. [online]. [cit. 2019-02-25]. Dostupné z:
<https://docplayer.cz/14917383-16-2006-sb-vyhlaska-ze-dne-6-ledna-2006.html>

Vývoj a trendy ekologického zemědělství a biopotravin v ČR [online]. (PDF). 2016c [cit. 2019-03-03]. Dostupné z:
https://aa.ecn.cz/img_upload/8d8825f1d3b154e160e6e5c97cf9b8b3/statisticka-data_vyvoj-a-trendy-ez_a-hrabalova.pdf

8 Přílohy

Příloha A	Doplňující tabulky k otázkám z dotazníku	75
Příloha B	Dotazník.....	81
Příloha C	Vzor žádosti o registraci	86

Příloha A Doplnující tabulky k otázkám z dotazníku

Tabulka 5 *Pohlaví respondentů*

Pohlaví	Počet responzí	Podíl
muž	26	23,6 %
žena	84	76,4 %
Celkem	110	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Tabulka 6 *Věk respondentů*

Počet let	Počet responzí	Podíl
15-30	92	83,6 %
31-40	11	10 %
41-50	6	5,5 %
51-60	1	0,9 %
61 a více	0	0 %
Celkem	110	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Tabulka 7 *Bydliště respondentů podle počtu obyvatel*

Počet obyvatel	Počet responzí	Podíl
500 000 a více	59	53,6 %
100 000 až 499 999 obyvatel	11	10 %
50 000 až 99 999 obyvatel	4	3,6 %
20 000 až 49 999 obyvatel	6	5,5 %
5 000 až 19 999 obyvatel	14	12,7 %
1 000 až 4 999 obyvatel	7	6,4 %
do 1 000 obyvatel	9	8,2 %
Celkem	110	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Tabulka 8 Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

Dosažené vzdělání	Počet responzí	Podíl
Základní škola	6	5,5 %
Střední škola s maturitou	63	57,3 %
Střední škola s výučním listem	3	2,7 %
Vyšší odborná škola	5	4,5 %
Vysoká škola	33	30 %
bez vzdělání	0	0 %
Celkem	110	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Tabulka 9 Zájem respondentů s vysokoškolským vzděláním o biopotravinu

Respondenti s vysokoškolským vzděláním		
Zájem o biopotravinu	Počet responzí	Podíl
ano	9	27,3 %
spíš ano	8	24,2 %
spíš ne	13	39,4 %
ne	3	9,1 %
Celkem	33	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Tabulka 10 Nákup biopotravin

Nákup biopotravin	Počet responzí	Podíl
pravidelně	11	10 %
občas	58	52,7 %
výjimečně	27	24,5 %
vůbec	14	12,7 %
Celkem	110	110 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Tabulka 11 Důvod nekupování biopotravin

Důvod nekupování biopotravin	Počet responzí	Podíl
jsou dražší než běžné potraviny	5	35,7 %
je jich nedostatek	1	7,1 %
nezajímají mě	4	28,6 %
mám radši běžné potraviny	4	28,6 %
Celkem	14	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Tabulka 12 Četnost nákupu biopotravin

Četnost nákupu biopotravin	Počet responzí	Podíl
přibližně 1× týdně	34	35,4 %
přibližně 5× měsíčně	54	56,3 %
přibližně 10× měsíčně	7	7,3 %
přibližně 15× a vícekrát měsíčně	1	1,0 %
Celkem	96	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Tabulka 13 Místo nákupu biopotravin

Místo nákupu biopotravin	Počet responzí	Podíl
přímo v biofarmě	4	4,2 %
na farmářských trzích	19	19,8 %
ve specializovaných obchodech s biopotravinami	20	20,8 %
v supermarketu, kde prodávají biopotraviny	50	52,1 %
jinde	3	3,1 %
Celkem	96	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Tabulka 14 Účast na farmářských trzích

Účast na farmářských trzích	Počet responzí	Podíl
ano pravidelně	7	7,3 %
občas	67	69,8 %
vůbec	22	22,9 %
Celkem	96	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Tabulka 15 Důvod nákupu biopotravin

Důvod nákupu biopotravin	Počet responzí	Podíl
jsou zdravější	15	15,6 %
podporuji tím biofarmáře	16	16,7 %
mají lepší chuť	24	25 %
podporuji tím šetrné ekologické zemědělství	35	36,5 %
jiná odpověď	6	6,3 %
Celkem	96	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Tabulka 16 Zdroj informací o biopotravinách

Zdroj informací o biopotravinách	Počet responzí	Podíl
z televize	6	6,3 %
na internetu	49	51,0 %
z novin	1	1,0 %
z rádia	0	0 %
z reklamních poutačů a billboardů	5	5,2 %
z doporučení	33	34,4 %
jiná odpověď	2	2,1 %
Celkem	96	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Tabulka 17 Které biopotraviny respondenti nejvíce kupují

Nejčastěji kupovaná biopotravina	Počet responzí	Podíl
mléko a mléčné výrobky	28	29,2 %
maso	3	3,1 %
zelenina	29	30,2 %
ovoce	17	17,7 %
vejce	11	11,5 %
jiná odpověď	8	8,3 %
Celkem	96	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Tabulka 18 Nejčastěji kupovaná biopotravina na farmářských trzích

Respondenti, kteří nakupují na farmářských trzích		
Nejčastěji kupovaná biopotravina	Počet responzí	Podíl
mléko a mléčné výrobky	6	31,6 %
maso	1	5,3 %
zelenina	7	36,8 %
ovoce	2	10,5 %
vejce	1	5,3 %
jiná odpověď	2	10,5 %
Celkem	19	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Tabulka 19 Informovanost respondentů o značení biopotravin

Možnosti odpovědí	Počet responzí	Podíl
ano, znám obě loga	30	31,3 %
znám jen logo „biozebra“	9	9,4 %
znám jen Evropské logo pro biopotraviny	25	26,0 %
neznám	32	33,3 %
Celkem	96	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Tabulka 20 Nejčastější země původu biopotravin

Nejčastější země původu biopotravin	Počet responzí	Podíl
z České republiky	62	64,6 %
z Evropské unie	14	14,6 %
nevím	19	19,8 %
jiná odpověď	1	1,0 %
Celkem	96	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Nakupování Biopotravin

Dobrý den, jsem studentka České zemědělské univerzity v Praze a ráda bych Vás poprosila o vyplnění tohoto dotazníku.

Věnujte prosím několik minut svého času na vyplnění následujícího dotazníku, který se zabývá problematikou nákupu biopotravin v České republice. Tento dotazník je zcela anonymní a slouží pouze ke sběru dat (odpovědí), které budou analyzovány v mé bakalářské práci.

Předem děkuji za vyplnění dotazníku Veronika Baďurová

1. Jaké je Vaše pohlaví?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- muž
- žena

2. Kolik je Vám let?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- 15-30
- 31-40
- 41-50
- 51-60
- 61 a více

3. Jak velké je Vaše bydliště podle počtu obyvatel?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- 500 000 a více
- 100 000 až 499 999 obyvatel
- 50 000 až 99 999 obyvatel
- 20 000 až 49 999 obyvatel
- 5 000 až 19 999 obyvatel
- 1 000 až 4 999 obyvatel
- do 1 000 obyvatel

4. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Základní škola
- Střední škola s maturitou
- Střední škola s výučním listem
- Vyšší odborná škola
- Vysoká škola
- bez vzdělání

5. Zajímáte se o biopotraviny?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- ano
- spíše ano
- spíše ne
- ne

6. Kupujete biopotraviny?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- pravidelně
- občas
- výjimečně
- vůbec

7. Proč nekupujete biopotraviny? (odpovídejte, pokud jste u předchozí otázky odpověděli "vůbec" a poté ukončete dotazník)

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- jsou dražší než "běžné" potraviny
- je jich nedostatek
- biopotraviny mě nezajímají
- mám radši "běžné" potraviny

8. Kolikrát týdně a kolikrát měsíčně biopotraviny kupujete?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- přibližně 1x týdně
- přibližně 5x měsíčně
- přibližně 10x měsíčně
- přibližně 15x a vícekrát měsíčně

9. Kde biopotraviny kupujete?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- přímo v biofarmě
- na farmářských trzích
- ve specializovaných obchodech s biopotravinami
- v supermarketu, kde biopotraviny prodávají
- jinde...

10. Účastníte se pravidelně farmářských trhů?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- ano pravidelně
- občas
- vůbec

11. Kupujete biopotraviny přímo na biofarmě?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- ano
- občas
- nikdy

12. Proč biopotraviny kupujete?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- jsou zdravější
- podporuji tím biofarmáře
- mají lepší chuť
- podporuji tím šetrné ekologické zemědělství
- Jiná...

13. Jak se dovídáte o biopotravinách?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- z televize
- na internetu
- z novin
- z rádia
- z reklamních poutačů a billboardů
- z doporučení
- Jiná...

14. Které biopotraviny nejvíce kupujete?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- mléko a mléčné výrobky
- maso
- zeleninu
- ovoce
- vejce
- Jiná...

15. Znáte loga, která se týkají biopotravin a ekologického zemědělství, jako jsou například: Biozebra nebo Evropské logo pro biopotraviny?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- ano, znám obě loga
- znám jen logo Biozebra
- znám jen Evropské logo pro biopotraviny
- neznám

16. Z jaké země nejčastěji pochází biopotraviny, které kupujete?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- z České republiky
- z Evropské Unie
- nevím
- Jiná...

Vzor žádosti o registraci

Ministerstvo zemědělství

Žádost o registraci osoby podnikající
v ekologickém zemědělství

Číslo jednací ²¹

Datum příjmu žádosti ²¹

Těšnov 17
117 05 Praha 1
info: 221 812 025
www.eagri.cz

Povaha činnosti v ekologickém zemědělství²³

- Ekologický podnikatel (zemědělec)
- Výrobce biopotravin
- Osoba uvádějící biopotraviny nebo bioprodukty do oběhu (obchodník, dovozce, vývozce)
- Výrobce nebo dodavatel ekologických krmiv
- Výrobce nebo dodavatel ekologického rozmnožovacího materiálu
- Ekologický chovatel včel
- Jiná povaha činnosti (např. ekol. pěstitel hub, ekol. chovatel ryb, ekol. sběrač volně rostoucích rostlin) - uveďte:

1. Údaje o žadateli

1. Obchodní firma vč. právní formy/Název 2. Identifikační číslo 3. FO PO²¹

4. Příjmení žadatele 5. Jméno/a žadatele 6. Rodné číslo/Datum narození

7. Adresa sídla/trv. pobytu fyzické osoby - Ulice 8. Číslo popisné 9. Číslo orientační 10. Obec

11. Část obce, městská část 12. PSČ 13. Příslušná Agentura pro zemědělství a venkov²¹

14. Telefon 15. Webové stránky 16. E-mail

17. Státní občanství 18. Adresa bydliště cizince mimo území ČR

19. Jméno/a a příjmení člena/ů statutárního orgánu PO 20. Adresa organizační složky zahraniční PO a jméno vedoucího

21. Adresa místa trvalého pobytu člena/ů statutárního orgánu PO

2. Adresa pro doručování (je-li odlišná od adresy sídla nebo trv. pobytu fyzické osoby)

23. Adresa - Ulice 24. Číslo popisné 25. Číslo orientační 26. Obec

27. Část obce, městská část 28. Kraj (dle NUTS-3) 29. PSČ

3. Kontrolní organizace (název kontrolní organizace, se kterou má žadatel uzavřenu smlouvu o kontrole a certifikaci)

30. Název kontrolní organizace

4. Údaje o provozní jednotce

31.Název (označení) provozní jednotky	32.Adresa - Ulice	33.Číslo popisné	34.Číslo orientační
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
35.Obec	36.PSČ	37.Odpovědná osoba	
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	
38.Registrační číslo hospodářství ¹²¹⁾	40.Registrační číslo včelaře ²⁾	41.Číslo stanoviště ³⁾	
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	
42.Parcelní číslo dle KN, název/kód KU stanoviště ⁴⁾	43.Název stanoviště ⁵⁾	44.Počet včelstev na stanovišti ³⁾	
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	

V případě většího množství údajů pod čísly 38.-44. napište další údaje na samostatnou přílohu.

5. Údaje o půdě⁴⁾ Do systému EZ chci zařadit:

45.Všechny PB/DPB evidované v LPIS⁵⁾

46.Pouze vybrané PB/DPB, a to: 47.Ornou půdu: Vše Pouze vybrané⁷⁾
 48.Travní porosty: Vše Pouze vybrané⁷⁾
49.Sady: Vše Pouze vybrané⁷⁾
 50.Vínice: Vše Pouze vybrané⁷⁾
51.Chmelnice: Vše Pouze vybrané⁷⁾
52.Zelin. zahrady: Vše Pouze vybrané⁷⁾
53.Jinou kulturu: Vše Pouze vybrané⁷⁾

54.Ostatní plochu (půda nebo vodní plocha mimo LPIS)⁶⁾

6. Způsob uvádění biopotravin a bioproduktů do oběhu⁹⁾

55.Obchod 56.Dovoz 57.Vývoz

I. V (místo)

II. Datum (den, měsíc, rok)

III. Razítko a podpis žadatele¹⁰⁾

IV. Připojené přílohy

- P1 Potvrzení o vstupní kontrole podle § 6 odst. 5 zákona č. 242/2000 Sb. zašle kontrolní organizace¹¹⁾
- P2 Osvědčení o zápisu do evidence zeměd. podnikatele podle § 6 odst. 5 zákona č. 242/2000 Sb.⁴⁾

¹⁾ žadatel nevyplňuje/datum příjmu bezchybné žádosti je zároveň datem registrace

²⁾ žadatel zaškrtně jednu nebo více možností, které hodlá provozovat

³⁾ žadatel zaškrtně FO - fyzická osoba nebo PO - právnická osoba

⁴⁾ vyplní ekologický podnikatel (zemědělec)

⁵⁾ vyplní pouze ekologický chovatel včel

⁶⁾ pokud žadatel zaškrtně, dále již nic nevyplňuje pod čísly 46.-53.

⁷⁾ vybrané PB/DPB ekologický podnikatel nahlásí své kontrolní organizaci

⁸⁾ půda mimo LPIS evidovaná podle katastru nemovitostí, parcelní čísla subjekt nahlásí příslušné kontrolní organizaci

⁹⁾ vyplní pouze osoba uvádějící biopotravinu a bioprodukty do oběhu

¹⁰⁾ tímto podpisem se žadatel ve smyslu čl. 63 odst. 3 písm. d) nařízení Komise (ES) č. 889/2008 zavazuje, že bude provádět činnost v souladu s ustanoveními nařízení Rady (ES) č. 834/2007 a nařízení Komise (ES) č. 889/2008

¹¹⁾ vyplněním žadatel potvrzuje, že v podniku byla provedena vstupní kontrola, její potvrzení bude na MZe zasláno příslušnou kontrolní organizací

¹²⁾ vyplní ekologický chovatel ryb, pokud má vodní plochu evidovanou jako provozovnu v Ústřední evidenci zvířat

¹³⁾ vyplní ekologický chovatel ryb, pokud nevyplnil registrační číslo hospodářství pod údajem č. 38¹⁴⁾.